

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Споживче кредитування банку: сутність, класифікація та перспективи розвитку
в Україні на прикладі АБ «УКРГАЗБАНК»

Рівень вищої освіти бакалавр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Код і найменування

Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування
Найменування

Шифр КвРФБС.022182.01.01.00

Виконав здобувач IV курсу, група ФБС-22-2 Ментух Юлія МЕНТУХ
Підпис

Керівник: канд. екон. наук, доцент

Ларіонова Катерина ЛАРІОНОВА
Підпис

Нормоконтролер

Довенко Інна ДОВЕНКО
Підпис

До захисту допускаю:
В. о. завідувача кафедри фінансів
банківської справи, страхування та
фондового ринку

Форкун Ірина ФОРКУН
Підпис

15. 06. 2026 р.

Хмельницький 2026

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Рівень вищої освіти бакалавр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Код і найменування

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

Найменування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФБСС

Ніла ХРУЩ *Н. Хрущ*

09 02 2026

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Ментух Юлії Русланівни

Прізвище, ім'я, по батькові здобувача

1 Тема роботи Споживче кредитування банку: сутність, класифікація та перспективи розвитку в Україні на прикладі АБ «УКРГАЗБАНК»

Керівник роботи Ларіонова Катерина Леонідівна, канд. екон. наук, доцент

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання

Затверджено наказом ректора університету від 20.01.2026 р. № 7 (додаток № 5)

2 Термін подання здобувачем роботи на кафедру з 05.06.2026

3 Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні акти; спеціальна методична та наукова література (вітчизняні та зарубіжні видання); періодичні видання за темою дослідження; фінансова звітність АБ «УКРГАЗБАНК»

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1 Теоретичні основи споживчого кредитування в банківській діяльності; 2 Аналітико-практичні аспекти споживчого кредитування в банківській системі України.

5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень);

1. Систематизація трактування поняття «споживчий кредит»;

2. Функції та принципи банківського споживчого кредитування;

3. Класифікація споживчого кредитування за різними ознаками;

4. Динаміка та склад кредитного портфеля фізичних осіб в розрізі валют у 2023-2025 роках;

5. Якість банківського кредитного портфеля фізичних осіб в Україні у 2021–2025 рр.;

6. Динаміка активів, пасивів та фінансових результатів АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023-2025 роки;

7. Динаміка та структура кредитного портфеля фізичних осіб АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023-2025 роки;

8. Структура кредитного портфеля фізичних осіб АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023-2025 роки в розрізі валют;

9. Нові екокредити для фізичних осіб АБ «УКРГАЗБАНК»

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

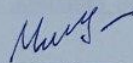
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7 Дата видачі завдання 9 лютого 2026 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва розділу кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітка
1 Затвердження плану кваліфікаційної роботи	до 9.02.2026	<i>виконано</i>
2 Аналіз, систематизація економічної літератури, збір та обробка статистичних матеріалів, фінансової звітності за темою кваліфікаційної роботи	до 27.02.2026	<i>виконано</i>
3 Написання текстової частини кваліфікаційної роботи	до 25.05.2026	<i>виконано</i>
4 Підготовка ілюстративних матеріалів та оформлення кваліфікаційної роботи	до 01.06.2026	<i>виконано</i>
5 Попередній захист кваліфікаційної роботи	з 5.06.2026	<i>виконано</i>
6 Захист кваліфікаційної роботи	з 17.06.2026	

Здобувач

Підпис

Юлія МЕНТУХ

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Катерина ЛАРІОНОВА

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Здобувач Ментух Юлія Русланівна, IV курс, група ФБС-22-2

(Прізвище, ім'я, по батькові, курс, група)

Керівник Ларіонова Катерина Леонідівна, канд. екон. наук, доцент

(Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Тема роботи: Споживче кредитування банку: сутність, класифікація та перспективи розвитку в Україні на прикладі АБ «УКРГАЗБАНК»

Ключові слова: кредитний портфель, споживче кредитування, кредитний ринок

Метою роботи є поглиблення теоретичних знань та вдосконалення практичних підходів до розуміння сутності споживчого кредитування та його систематизації, оцінювання сучасного стану споживчого кредитування в Україні, а також розроблення та обґрунтування практичних рекомендацій щодо удосконалення споживчого кредитування вітчизняними банками.

Предметом дослідження – теоретико-методологічні засади організації споживчого кредитування в банківській системі, а також комплекс практичних заходів, спрямованих на підвищення його ефективності в контексті фінансової нестабільності та особливих умов функціонування економіки в період воєнного стану.

Об'єктом дослідження – процес споживчого кредитування вітчизняними банками.

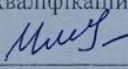
За результатами дослідження сформульовані такі висновки: Підводячи підсумок аналізу фінансово-господарської діяльності банку, можна зробити висновок, що результат його роботи за 2023-2025 роки свідчить про його стресостійкість, ефективність, адаптивність та гнучкість. Подальший розвиток АБ «УКРГАЗБАНК» буде спрямований на досягнення стратегічних цілей з урахуванням поточних обставин у країні та світі. Високі фінансові результати АБ «УКРГАЗБАНК» демонструють його прагнення до довгострокового сталого розвитку.

Визначені такі перспективи (шляхи) розвитку: Оскільки стратегічна місія АБ «УКРГАЗБАНК» нерозривно пов'язана із сталим розвитком та зеленим фінансуванням, перспективним напрямом удосконалення споживчого кредитування є розширення лінійки екокредитів для фізичних осіб. Зокрема, запропоновано впровадити чотири нові продукти – «Зелений дах», «Еко-авто», «Зелена реновація» та «Еко-старт». Реалізація цих продуктів дозволить банку наростити роздрібний кредитний портфель, залучити нову категорію клієнтів, орієнтованих на відповідальне споживання, отримати доступ до міжнародних ліній зеленого фінансування на вигідніших умовах, а також зміцнити імідж соціально відповідальної установи – лідера екологічної трансформації українського банківського ринку.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг роботи складає 55 сторінок, що містять 14 таблиць та 4 рисунки. Список джерел посилань нараховує 30 найменувань

Дата виконання кваліфікаційної роботи 1.06.2026

Дата захисту кваліфікаційної роботи з 17.06.2026.

Здобувач Юлія МЕНТУХ

(підпис, ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

ЗМІСТ

Вступ	5
1 Теоретичні основи споживчого кредитування в банківській діяльності	9
1.1 Сутність, необхідність та функціональне призначення споживчого кредитування	9
1.2 Класифікація та принципи споживчого кредитування банку	17
2 Аналітико-практичні аспекти споживчого кредитування в банківській системі України	24
2.1 Аналіз сучасного стану споживчого кредитування та фінансово-господарської діяльності АБ «УКРГАЗБАНК» у 2023-2025 роках	24
2.2 Особливості споживчого кредитування в АБ «УКРГАЗБАНК» та напрями його удосконалення	41
Висновки	51
Перелік джерел посилання	55
Додатки	60

ВСТУП

В умовах трансформації вітчизняної фінансової системи та поступової інтеграції України до європейського економічного простору споживче кредитування набуває дедалі більшого значення як інструмент стимулювання внутрішнього попиту та підвищення добробуту населення. Банківська система, виступаючи головним постачальником споживчих кредитів, відіграє ключову роль у забезпеченні домогосподарств фінансовими ресурсами для задоволення поточних і перспективних потреб — від придбання товарів тривалого користування до фінансування освіти та житла. Водночас нестабільність макроекономічного середовища, змінисть відсоткових ставок і зниження реальних доходів громадян зумовлюють суттєве посилення кредитних ризиків, що актуалізує необхідність системного дослідження сутності та організаційних засад споживчого кредитування.

Особливої актуальності ця проблематика набуває в контексті повоєнного відновлення економіки України, коли відновлення споживчого кредитування розглядається як один із чинників пожвавлення ділової активності та повернення населення до докризових моделей споживання. Це зумовлює необхідність комплексного вивчення теоретико-методологічних основ споживчого кредитування та визначення перспективних напрямів його розвитку в умовах сучасних викликів.

Науковий доробок із проблематики банківського кредитування є достатньо широким, однак низка принципів питань — зокрема щодо систематизації видів споживчих кредитів, методичних підходів до визначення платоспроможності фізичних осіб та можливостей імплементації міжнародного досвіду в умовах української фінансової системи — досі не отримали однозначного трактування у науковій літературі та потребує подальшого осмислення. Підвищений дослідницький інтерес до зазначеної тематики, що спостерігається впродовж останніх років, відображає її практичну значущість: до її вивчення активно звертаються як представники академічної економічної науки, так і експерти-практики, діяльність яких

безпосередньо пов'язана з функціонуванням кредитного ринку. Зокрема, серед них: Н. Версаль, Н. Волкова, О. Дзюблюк, Т. Моташко, В. Міщенко, С. Науменкової, Н. Приказюк, Р. Пікус, А. Роговий, А. Тарасенко, О. Черниш тощо.

Метою кваліфікаційної роботи є всебічне дослідження теоретичних засад та класифікаційних підходів до споживчого кредитування, розкриття його сутнісних характеристик, а також визначення пріоритетних напрямів подальшого розвитку цього сегменту банківської діяльності в Україні з урахуванням сучасних економічних реалій та викликів повоєнної відбудови.

Для досягнення поставленої мети кваліфікаційної роботи передбачається вирішення таких завдань:

- розкрити економічну сутність поняття «споживчий кредит» та уточнити його місце в системі банківського кредитування;
- систематизувати форми і види споживчих кредитів, визначити їх базові принципи та ідентифікувати характерні ризики, притаманні цьому сегменту кредитного ринку в умовах економічної нестабільності;
- здійснити комплексний аналіз стану та динаміки розвитку споживчого кредитування в Україні з урахуванням впливу макроекономічних чинників і чинної нормативно-правової бази;
- дослідити особливості здійснення споживчого кредитування в АБ «УКРГАЗБАНК» за період 2023–2025 років;
- розробити та обґрунтувати практичні рекомендації щодо удосконалення споживчого кредитування на прикладі АБ «УКРГАЗБАНК».

Об'єктом дослідження – є процес споживчого кредитування вітчизняними банками.

Предметом дослідження – є теоретико-методологічні засади організації споживчого кредитування в банківській системі, а також комплекс практичних заходів, спрямованих на підвищення його ефективності в контексті фінансової нестабільності та особливих умов функціонування економіки в період воєнного стану.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи застосовувався комплекс взаємодоповнюючих методів наукового пізнання, що дозволив забезпечити

всебічне та об'єктивне вивчення досліджуваної проблематики: системно-структурний аналіз слугував інструментом розкриття внутрішньої будови ринку споживчого кредитування, встановлення функціональних зв'язків між його ключовими суб'єктами, а також дослідження особливостей організації кредитного процесу та механізмів мінімізації кредитних ризиків в умовах фінансової нестабільності воєнного часу; порівняльний аналіз застосовувався для зіставлення кількісних і якісних показників розвитку споживчого кредитування в Україні, а також для визначення конкурентних позицій АБ «УКРГАЗБАНК» на вітчизняному ринку роздрібних кредитних послуг; економіко-статистичний аналіз забезпечив кількісну обробку й змістовну інтерпретацію емпіричних даних щодо динаміки обсягів виданих споживчих кредитів, коливань відсоткових ставок, змін у структурі кредитного портфеля банку, рівня простроченої заборгованості; узагальнення та систематизація використовувалися для впорядкування теоретичного матеріалу, зокрема для розроблення класифікації споживчих кредитів за різними критеріями, формулювання принципів кредитування фізичних осіб, а також виокремлення чинників, що обмежують доступність позикових коштів для домогосподарств в умовах економічних потрясінь і скорочення реальних доходів населення; аналітико-прогностичний підхід став основою для розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо підвищення ефективності споживчого кредитування в АБ «УКРГАЗБАНК».

Інформаційну базу дослідження сформовано з кількох взаємодоповнюючих груп джерел, що в сукупності забезпечують достатню повноту та достовірність аналітичних висновків роботи. Першу групу становлять офіційні статистичні та регуляторні матеріали – звітність Національного банку України, дані Міністерства фінансів і Державної служби статистики України, які містять відомості про обсяги та структуру споживчого кредитування, динаміку кредитних ставок для фізичних осіб, рівень простроченої заборгованості та загальний стан роздрібно-кредитного ринку впродовж 2023–2025 років. Другу групу джерел утворюють аналітичні публікації у яких розглядаються глобальні тенденції розвитку роздрібно-кредитування, підходи до регулювання захисту прав споживачів фінансових

послуг, а також рекомендації щодо відновлення кредитної активності банків в економіках, що перебувають в умовах збройного конфлікту чи посткризового відновлення. Третю групу складають внутрішні документи АБ «УКРГАЗБАНК» – фінансова звітність, дані кредитного портфеля в розрізі продуктів споживчого кредитування, корпоративні стратегічні матеріали та аналітичні звіти за досліджуваний період, що дозволяють здійснити предметний аналіз практики організації споживчого кредитування безпосередньо на рівні конкретної фінансової установи.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг роботи складає 55 сторінок, що містять 14 таблиць та 4 рисунки. Список джерел посилань нараховує 30 найменувань.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ В БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Сутність, необхідність та функціональне призначення споживчого кредитування

В умовах розвитку ринкової економіки кредит виступає одним із ключових інструментів перерозподілу фінансових ресурсів між учасниками економічних відносин. Завдяки кредитному механізму тимчасово вільні кошти акумулюються у фінансово-кредитних установах і спрямовуються до суб'єктів, що відчують потребу в додатковому фінансуванні. Саме через кредитування забезпечується безперервність відтворювальних процесів в економіці, підтримується ділова активність підприємств і домогосподарств, формуються умови для сталого економічного зростання. Отже, кредит є не лише фінансовим інструментом, а й потужним важелем макроекономічного регулювання.

Особливе місце в системі кредитних відносин посідає споживче кредитування, яке орієнтоване на задоволення особистих потреб фізичних осіб. На відміну від виробничого кредиту, що спрямовується на фінансування господарської діяльності, споживчий кредит забезпечує фінансування витрат населення на придбання товарів тривалого користування, нерухомості, оплати освітніх і медичних послуг, проведення ремонту тощо. Тим самим споживче кредитування виступає важливим механізмом, що дозволяє домогосподарствам задовольняти нагальні потреби, не очікуючи повного накопичення необхідних власних коштів, а отже – підвищувати якість та рівень свого життя [1].

З погляду функціонування банківської системи, споживче кредитування є одним із найбільш прибуткових і динамічних сегментів кредитного портфеля

комерційних банків. Активний розвиток роздрібного кредитування дозволяє банкам диверсифікувати ризики, розширювати клієнтську базу та нарощувати процентні доходи. Водночас зростання обсягів кредитування населення стимулює споживчий попит, що позитивно позначається на діловій активності підприємств торгівлі, сфери послуг і виробничих галузей, а отже – безпосередньо впливає на макроекономічну динаміку країни в цілому [2].

Для національної економіки споживче кредитування відіграє роль одного з чинників підтримки внутрішнього попиту та соціальної стабільності. В умовах України, де значна частина населення має обмежені поточні доходи, можливість залучення кредитних ресурсів для придбання житла, автомобілів, побутової техніки чи фінансування навчання набуває особливого соціально-економічного значення. Разом із тим споживче кредитування потребує виваженого підходу як з боку банківських установ щодо оцінки кредитоспроможності позичальників, так і з боку регуляторів щодо забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг та недопущення надмірної боргової навантаженості домогосподарства. Саме тому всебічне дослідження сутності, класифікації та принципів споживчого кредитування є актуальним завданням сучасної фінансової науки.

Фундаментальною передумовою дослідження будь-якого економічного явища є чітке визначення його сутності через розкриття змісту відповідної наукової категорії. Це повною мірою стосується і поняття «споживчий кредит», навколо якого в економічній літературі досі не склалося єдиного загальновизнаного підходу до трактування (таблиця 1.1). Різні автори акцентують увагу на окремих аспектах цього явища – одні розглядають споживчий кредит переважно через призму його цільового призначення, інші – через суб'єктний склад кредитних відносин, треті – через форму надання та погашення позики. Така багатовимірність обумовлює необхідність критичного аналізу наявних дефініцій із метою виявлення їх спільних рис і відмінностей та формування комплексного розуміння економічної природи споживчого кредиту. Крім того, коректне визначення цього поняття має не

лише теоретичне, а й практичне значення: від того, як окреслені межі споживчого кредитування, залежать підходи до його законодавчого регулювання, класифікації в банківській звітності та розроблення відповідних кредитних продуктів. Отже, з'ясування сутності дефініції «споживчий кредит» є необхідним відправним пунктом для подальшого дослідження його видів, принципів та перспектив розвитку в Україні.

Таблиця 1.1 – Систематизація трактування поняття «споживчий кредит»

Автор	Визначення терміну «споживчий кредит»
Закон України «Про споживче кредитування» [3]	«Споживчий кредит – це кредит, що видається фінансово-кредитною установою на придбання товарів та послуг для невиробничих та некомерційних потреб споживача»
Закон України «Про банки і банківську діяльність» [4]	«Споживчий кредит – це різновид кредиту, що надається споживачу, виключно фізичній особі, для придбання товарів на особисті потреби, не пов'язаних з підприємницькою діяльністю та виконанням службових обов'язків працівниками органів державної влади»
Волкова Н. І. [5]	«Споживчий кредит — це відносини між кредиторами (банком або іншою фінансовою установою) та споживачами (фізичними особами або домогосподарствами), коли кожен зі своєї сторони бажає отримати вигоду, споживач у вигляді товару або грошей за мінімальним внеском передплати, а кредитор – у вигляді відсотка, отриманого за надання кредиту, і ці взаємовідносини базуються на принципах строковості, платності, поверненості та забезпеченості»
Вовчак О.Д., Антонюк О.І. [6]	«Споживчий кредит – це надання державою, підприємствами, кредитними інститутами і окремими громадянами позичкової вартості (у грошовій, товарній і натуральній формі) населенню для використання її на споживчі потреби на засадах повернення і, як правило, з виплатою відсотка»
Петрик Л.О., Міщенко К.С. [7]	«Споживчий кредит виступає у виді позичкових коштів, наданих банками, підприємствами чи державою населенню»
Моташко Т. П. [8]	«Споживчий кредит — це кошти, що надаються банком або іншою фінансовою установою фізичній особі для придбання товарів, послуг чи інших особистих потреб, не пов'язаних із підприємницькою діяльністю. Позичальник зобов'язується повернути суму кредиту та відсотки за користування згідно з умовами договору»

Джерело: систематизовано на основі [3; 4; 5; 6; 7; 8]

Проведений аналіз наукових і законодавчих підходів до трактування поняття «споживчий кредит» дозволяє виявити як спільні риси, так і суттєві відмінності між запропонованими дефініціями. Спільним для більшості визначень є те, що споживчий кредит розглядається як форма надання позичкових коштів фізичним особам для задоволення особистих, невиробничих потреб на засадах повернення, строковості та платності. Водночас підходи авторів різняться за колом суб'єктів кредитних відносин: одні дослідники обмежують кредиторів виключно банківськими установами, тоді як інші включають до їх числа державу, підприємства та окремих громадян. Окремі визначення акцентують на договірному характері відносин і зобов'язанні позичальника повернути кошти разом із нарахованими відсотками, що підкреслює правову природу споживчого кредиту. Разом із тим частина дефініцій є надто лаконічною і не відображає повною мірою економічної сутності явища, зводячи споживчий кредит лише до технічного факту передачі коштів без розкриття його функціональної ролі у фінансово-економічній системі. З огляду на зазначене, вважаємо за доцільне запропонувати власне визначення досліджуваного поняття, яке інтегрує ключові характеристики, виявлені в ході аналізу.

Таким чином, споживчий кредит – це економічні відносини між кредитором (банком або іншою фінансово-кредитною установою) та позичальником – фізичною особою, що виникають із приводу надання грошових коштів у тимчасове користування на умовах повернення, строковості, платності та цільового використання виключно для задоволення особистих, побутових або соціальних потреб, не пов'язаних із підприємницькою діяльністю, і спрямовані на підвищення рівня та якості життя населення.

Визначивши сутність поняття «споживчий кредит», доцільно розкрити основну мету споживчого кредитування як економічного процесу. Головною метою споживчого кредитування є забезпечення фізичним особам можливості задовольняти поточні або перспективні споживчі потреби за рахунок

залучених кредитних ресурсів у тих випадках, коли власних накопичених коштів є недостатньо або їх акумулювання потребувало б надто тривалого часу. Завдяки цьому споживче кредитування виконує важливу соціальну функцію – воно сприяє згладжуванню нерівномірності доходів і витрат домогосподарств у часі, дозволяючи громадянам отримувати доступ до необхідних товарів і послуг відповідно до своїх реальних потреб, а не лише наявних фінансових можливостей у конкретний момент. Поряд із соціальною метою, споживче кредитування переслідує і суто економічні цілі: для банківських установ воно є джерелом процентних доходів і засобом нарощування кредитного портфеля, а для економіки загалом – механізмом стимулювання внутрішнього попиту та підтримки ділової активності [9].

Не менш важливим аспектом дослідження є визначення ключових характеристик споживчого кредиту, що відрізняють його від інших видів кредитування – корпоративного, міжбанківського, державного тощо (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 – Ключові характеристики споживчого кредиту, що відрізняють його від інших видів кредитування

Характеристика	Пояснення
Суб'єктний склад	Позичальником є виключно фізична особа, яка діє як приватна людина, а не суб'єкт підприємницької діяльності
Цільова спрямованість	Кошти використовуються лише на особисті, сімейні або побутові потреби; комерційне використання є порушенням умов договору
Оцінка кредитоспроможності	Аналізуються особисті доходи, боргове навантаження, кредитна історія та стабільність зайнятості позичальника, а не фінансова звітність підприємства
Розмір позики	Як правило, менший порівняно з корпоративними кредитами, що відображає особисті фінансові потреби фізичної особи
Рівень процентної ставки	Вищий порівняно з іншими видами кредитування, що компенсує підвищені ризики через відсутність ліквідного забезпечення
Масовість і стандартизація	Велика кількість позичальників зумовлює уніфікацію кредитних продуктів та автоматизацію процесів оцінки заявок

Джерело: систематизовано на основі [10; 11]

Передусім, визначальною рисою споживчого кредиту є його суб'єктний склад: позичальником у даному випадку завжди виступає фізична особа, яка діє як приватна людина, а не як суб'єкт підприємницької діяльності. Це принципово відрізняє споживче кредитування від кредитів, що надаються юридичним особам або фізичним особам-підприємцям для фінансування господарських операцій. Другою характерною ознакою є цільова спрямованість: кошти за споживчим кредитом мають використовуватися виключно на особисті, сімейні або побутові потреби – придбання товарів тривалого користування, нерухомості, автотранспорту, оплати освітніх чи медичних послуг, проведення ремонтних робіт тощо. Будь-яке використання отриманих коштів у комерційних цілях суперечить природі споживчого кредиту і, як правило, є порушенням умов кредитного договору [11].

Суттєвою особливістю споживчого кредитування є також специфіка оцінки кредитоспроможності позичальника. На відміну від корпоративного кредитування, де основним об'єктом аналізу є фінансова звітність підприємства, грошові потоки та бізнес-план, при споживчому кредитуванні банк оцінює особисті доходи фізичної особи, рівень її боргового навантаження, кредитну історію, стабільність зайнятості та соціальний статус. Окрім цього, споживчі кредити, як правило, характеризуються меншим розміром позики порівняно з кредитами підприємствам, проте вищим рівнем процентної ставки, що компенсує підвищені ризики, пов'язані з відсутністю у більшості позичальників ліквідного забезпечення. Важливою характеристикою є також масовість споживчого кредитування: банки працюють одночасно з великою кількістю позичальників – фізичних осіб, що зумовлює необхідність стандартизації кредитних продуктів, автоматизації процесів оцінки заявок і формування уніфікованих умов кредитування. Саме ці риси у сукупності формують специфічний характер споживчого кредиту як особливого виду кредитних відносин і визначають підходи до його класифікації, регулювання та організації в банківській практиці.

Функції кредиту відображають характер його впливу на економічні

процеси та розкривають ті конкретні завдання, які він виконує у фінансово-економічній системі суспільства. Вивчення функцій споживчого кредитування є необхідним з кількох причин. По-перше, саме через функції найбільш повно проявляється економічна природа споживчого кредиту як особливої форми руху позичкового капіталу. По-друге, розуміння функцій дозволяє оцінити реальний вплив споживчого кредитування на добробут домогосподарств, діяльність банківських установ і стан національної економіки загалом. По-третє, аналіз функцій є необхідним підґрунтям для формування ефективної кредитної політики банку та державної політики регулювання ринку споживчого кредитування. Слід зазначити, що функції споживчого кредиту не є тотожними функціям кредиту загалом – вони мають свою специфіку, обумовлену особливим суб'єктним складом, цільовою спрямованістю та соціально-економічним значенням цього виду кредитування. Систематизацію основних функцій банківського споживчого кредитування представлено у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Функції банківського споживчого кредитування

Функція	Характеристика
1	2
Перерозподільча	Забезпечує перерозподіл тимчасово вільних грошових ресурсів від тих, хто їх має у надлишку, до фізичних осіб, що відчують потребу у фінансуванні, сприяючи ефективному використанню наявного капіталу в економіці
Стимулювання споживчого попиту	Розширює платоспроможний попит населення за рахунок кредитних коштів, стимулює реалізацію товарів і послуг, підтримує ділову активність підприємств торгівлі та сфери послуг
Соціальна	Забезпечує доступ фізичних осіб до товарів і послуг, придбання яких за рахунок власних коштів є неможливим або потребує тривалого накопичення; сприяє підвищенню рівня та якості життя населення
Емісійна	Через механізм банківського кредитування здійснюється додаткова емісія платіжних засобів в економіці, що впливає на грошову масу та рівень монетизації господарського обороту
Акумулятивна	Банки акумулюють тимчасово вільні кошти фізичних і юридичних осіб та трансформують їх у кредитні ресурси, що спрямовуються на задоволення споживчих потреб населення
Контрольна	У процесі надання та обслуговування споживчого кредиту банк здійснює контроль за фінансовим станом позичальника, цільовим використанням коштів і своєчасністю виконання зобов'язань

Кінець таблиці 1.3

1	2
Інвестиційна	Окремі види споживчих кредитів – зокрема іпотечні та освітні – сприяють формуванню довгострокових активів домогосподарств і розвитку людського капіталу, що має інвестиційний характер
Стабілізаційна	В умовах економічної нестабільності споживче кредитування підтримує платоспроможність домогосподарств, згладжує коливання їхніх доходів і витрат, сприяючи підтриманню соціальної стабільності

Джерело: систематизовано на основі [11; 12; 13]

Аналіз наведених функцій свідчить про те, що банківське споживче кредитування справляє комплексний і багаторівневий вплив на економічні та соціальні процеси. На мікроекономічному рівні – рівні окремого домогосподарства – споживчий кредит виконує передусім соціальну функцію, надаючи фізичним особам можливість задовольняти нагальні потреби в товарах і послугах незалежно від поточного рівня їхніх доходів. Завдяки цьому кредитування виступає інструментом міжчасового перерозподілу споживання, дозволяючи домогосподарствам рівномірніше розподіляти видатки протягом свого життєвого циклу. Особливо важливою в цьому контексті є інвестиційна функція: іпотечний кредит забезпечує придбання житлової нерухомості як довгострокового активу, а освітній кредит сприяє підвищенню кваліфікації та конкурентоспроможності позичальника на ринку праці, що в кінцевому підсумку позначається на зростанні його доходів.

На мезоекономічному рівні – рівні банківської установи – споживче кредитування реалізує акумулятивну та контрольну функції. Залучаючи депозити і трансформуючи їх у споживчі кредити, банк виконує роль фінансового посередника, що забезпечує ефективний перетік капіталу між різними секторами економіки. Контрольна функція, у свою чергу, є важливим інструментом управління кредитним ризиком: систематичний моніторинг фінансового стану позичальника, аналіз динаміки його доходів і витрат, а також контроль за своєчасністю платежів дозволяють банку своєчасно виявляти ознаки погіршення кредитоспроможності та вживати відповідних заходів [14].

На макроекономічному рівні споживче кредитування відіграє роль важливого стабілізатора економічного циклу. Функція стимулювання споживчого попиту набуває особливого значення в періоди економічного спаду, коли реальні доходи населення скорочуються, а споживча активність знижується. Доступне кредитування дозволяє підтримувати попит на товари та послуги навіть в умовах несприятливої кон'юнктури. Водночас слід усвідомлювати, що надмірне захоплення споживчим кредитуванням може мати і негативні макроекономічні наслідки – зокрема, провокувати інфляційний тиск через штучне розширення попиту понад виробничі можливості економіки. Саме тому реалізація функцій споживчого кредитування має відбуватися в межах збалансованої кредитної політики, що враховує як інтереси окремих позичальників, так і потреби макроекономічної стабільності країни.

1.2 Класифікація та принципи споживчого кредитування банку

Дослідження будь-якого економічного явища передбачає не лише розкриття його сутності та функціонального призначення, а й систематизацію його різновидів шляхом проведення наукової класифікації. Класифікація споживчого кредитування є важливим теоретичним інструментом, що дозволяє впорядкувати різноманіття існуючих кредитних продуктів, виявити їхні спільні риси та відмінності, а також забезпечити чітке розмежування між окремими видами кредитів залежно від їхніх характеристик. Практична цінність класифікації полягає в тому, що вона слугує основою для розроблення банківських кредитних продуктів, формування внутрішньої кредитної політики фінансових установ, побудови системи управління кредитними ризиками та організації статистичного обліку й звітності у банківській сфері. Крім того, чітка класифікаційна система є необхідною передумовою для

ефективного державного регулювання ринку споживчого кредитування, оскільки різні види кредитів можуть потребувати різних підходів до нормативно-правового врегулювання, встановлення граничних ставок та захисту прав споживачів.

Нормативно-правовою основою класифікації споживчих кредитів в Україні є Закон України «Про споживче кредитування» [3], який визначає базові категорії та встановлює загальні вимоги до окремих видів споживчих кредитних договорів. Зокрема, на законодавчому рівні розмежовуються кредити залежно від наявності або відсутності забезпечення, виокремлюються кредити з фіксованою та змінюваною процентною ставкою, а також встановлюються особливі вимоги щодо іпотечних кредитів і кредитів, що надаються у формі овердрафту. Законодавча класифікація має передусім регуляторне призначення – вона визначає права та обов'язки сторін кредитного договору, встановлює мінімальні стандарти розкриття інформації перед позичальником і формує правові механізми захисту споживачів фінансових послуг. Однак, незважаючи на свою нормативну значущість, законодавча класифікація не претендує на вичерпність і не охоплює всього різноманіття видів споживчого кредитування, що існує в банківській практиці.

Саме тому в науковій економічній літературі законодавча класифікація суттєво розширюється та доповнюється. Вітчизняні та зарубіжні дослідники пропонують значно більш деталізовані класифікаційні схеми, що враховують широкий спектр ознак: цільове призначення кредиту, строк його надання, форму видачі коштів, спосіб погашення заборгованості, метод нарахування відсотків, наявність і вид забезпечення, канал надання кредиту тощо. Такий багатоаспектний підхід до класифікації відображає реальну складність і різноманітність ринку споживчого кредитування, де одночасно функціонують принципово різні за своєю природою продукти – від короткострокових кредитів готівкою до довгострокових іпотечних позик, від класичних банківських кредитів до сучасних цифрових кредитних інструментів. Поєднання законодавчого та наукового підходів до класифікації дозволяє

сформуванати найбільш повне й системне уявлення про структуру сучасного ринку споживчого кредитування, що є необхідною теоретичною основою для подальшого аналізу його стану та перспектив розвитку в Україні (таблиця 1.4).

Таблиця 1.4 – Класифікація споживчого кредитування за різними ознаками

Класифікаційна ознака	Види споживчого кредитування
За цільовим призначенням	Цільові кредити; нецільові кредити
За строком кредитування	Короткострокові (до 1 року); середньострокові (від 1 до 5 років); довгострокові (понад 5 років)
За формою надання	Грошові (готівкові та безготівкові); товарні (у формі розстрочки платежу)
За наявністю забезпечення	Забезпечені (заставні, з поручительством); незабезпечені (бланкові)
За способом погашення	Кредити з одноразовим погашенням; кредити з погашенням у розстрочку (ануїтетні та диференційовані платежі)
За видом процентної ставки	Кредити з фіксованою ставкою; кредити зі змінною (плаваючою) ставкою
За суб'єктом кредитора	Банківські кредити; кредити небанківських фінансових установ; державні кредити; кредити торговельних організацій
За каналом надання	Кредити, надані у відділенні банку; онлайн-кредити; POS-кредити (у місці продажу)
За розміром кредиту	Мікрокредити; кредити середнього розміру; великі споживчі кредити
За об'єктом кредитування	Іпотечні кредити; автокредити; кредити на придбання товарів тривалого користування; освітні кредити; медичні кредити; кредити на відпочинок та подорожі
За методом нарахування відсотків	Кредити з нарахуванням відсотків на залишок боргу; кредити з нарахуванням відсотків на початкову суму
За рівнем ризику	Стандартні кредити; кредити з підвищеним ризиком; проблемні кредити

Джерело: систематизовано на основі [3; 9; 14]

Розглянемо детальніше кожен з наведених класифікаційних ознак. За цільовим призначенням споживчі кредити поділяються на цільові, що надаються на конкретно визначену мету – придбання автомобіля, житла, оплати навчання тощо, та нецільові, кошти за якими позичальник може використовувати на власний розсуд без необхідності підтвердження мети витрачання.

За строком кредитування виокремлюють короткострокові кредити терміном до одного року, що як правило використовуються для фінансування поточних споживчих потреб; середньострокові – від одного до п'яти років, що є найпоширенішими у роздрібному кредитуванні; та довгострокові – понад п'ять років, до яких належать передусім іпотечні кредити. За формою надання кредити поділяються на грошові, що видаються у готівковій або безготівковій формі безпосередньо позичальнику, та товарні, що надаються у формі розстрочки платежу безпосередньо при придбанні товару чи послуги.

За наявністю забезпечення розрізняють забезпечені кредити, виконання зобов'язань за якими гарантується заставою майна або поручительством третіх осіб, та незабезпечені – бланкові кредити, що надаються виключно на підставі оцінки кредитоспроможності позичальника. За способом погашення виокремлюють кредити з одноразовим погашенням усієї суми боргу в кінці строку та кредити з погашенням у розстрочку, які своєю чергою поділяються на ануїтетні – з рівними щомісячними платежами, та диференційовані – з поступово спадаючими платежами в міру зменшення залишку боргу.

За видом процентної ставки кредити бувають із фіксованою ставкою, що залишається незмінною протягом усього строку кредитування, та зі змінною, що може коригуватися залежно від ринкової кон'юнктури. За суб'єктом кредитора споживчі кредити надаються банківськими установами, небанківськими фінансовими організаціями, кредитними спілками, торговельними підприємствами або державою в рамках спеціальних програм підтримки населення. За каналом надання розрізняють традиційні кредити, що оформлюються у відділенні банку, онлайн-кредити, що надаються дистанційно через цифрові платформи, та POS-кредити, що оформлюються безпосередньо в місці продажу товару.

За об'єктом кредитування виокремлюють іпотечні кредити, автокредити, кредити на придбання товарів тривалого користування, освітні та медичні кредити. За наявністю пільгового періоду, протягом якого відсотки не нараховуються або не сплачуються, що є характерним для кредитних карток,

та кредити без такого періоду. За рівнем ризику кредити класифікуються на стандартні, кредити з підвищеним ризиком та проблемні, що є важливим інструментом внутрішньобанківського управління якістю кредитного портфеля. Наведена багатоаспектна класифікація відображає різноманітність форм і видів споживчого кредитування та створює підґрунтя для подальшого аналізу особливостей його розвитку в банківській системі України.

Невід'ємною складовою теоретичного дослідження споживчого кредитування є вивчення принципів, на яких воно ґрунтується. Принципи кредитування являють собою фундаментальні засади, що відображають економічну природу кредитних відносин і визначають правила та умови, за яких здійснюється надання, використання та повернення позичкових коштів. Дотримання цих принципів є обов'язковою умовою нормального функціонування кредитного механізму, оскільки саме вони забезпечують збалансованість інтересів кредитора і позичальника, мінімізують кредитні ризики та сприяють підтриманню стабільності банківської системи загалом. Ігнорування або порушення хоча б одного з основних принципів кредитування неминуче призводить до погіршення якості кредитного портфеля банку, зростання частки проблемної заборгованості та виникнення фінансових втрат як для кредитора, так і для позичальника. Саме тому ґрунтовне розуміння принципів споживчого кредитування є необхідною теоретичною базою як для банківських фахівців у процесі розроблення та реалізації кредитної політики, так і для регуляторних органів при формуванні нормативно-правового забезпечення у сфері захисту прав споживачів фінансових послуг (таблиця 1.5).

Розглянуті принципи споживчого кредитування не є ізольованими – вони перебувають у тісному взаємозв'язку і утворюють цілісну систему, функціонування якої забезпечує ефективність кредитного процесу. Так, принципи поверненості та строковості є нерозривно пов'язаними, оскільки повернення кредиту має відбуватися не лише в повному обсязі, а й у чітко встановлені договором строки.

Таблиця 1.5 – Основні принципи банківського споживчого кредитування

Принцип	Характеристика
Поверненість	Позичальник зобов'язаний повернути отриману суму кредиту в повному обсязі після закінчення строку користування; є основоположним принципом, що відрізняє кредит від безповоротного фінансування
Строковість	Кредит надається на чітко визначений термін, встановлений кредитним договором; дострокове або прострочене повернення тягне за собою відповідні правові та фінансові наслідки
Платність	За користування кредитними коштами позичальник сплачує відсотки та інші передбачені договором платежі; забезпечує економічну зацікавленість банку у здійсненні кредитної діяльності
Цільове використання	Кредитні кошти мають бути спрямовані виключно на цілі, визначені кредитним договором; банк має право контролювати дотримання цільового призначення позики
Забезпеченість	Кредит може надаватися під заставу майна, поруку третіх осіб або інші форми забезпечення, що знижують ризик неповернення коштів для кредитора
Диференційованість	Умови кредитування встановлюються індивідуально для кожного позичальника з урахуванням його кредитоспроможності, доходів, кредитної історії та інших чинників
Добровільність	Кредитні відносини виникають виключно на добровільній основі та закріплюються договором, що відображає вільне волевиявлення обох сторін
Прозорість	Банк зобов'язаний надавати позичальнику повну, достовірну та зрозумілу інформацію про умови кредитування, загальну вартість кредиту та всі супутні витрати

Джерело: систематизовано на основі [9, 12]

Принцип платності, у свою чергу, є економічним стимулом для банку брати на себе ризики кредитування: процентний дохід компенсує можливі втрати та забезпечує рентабельність кредитних операцій. Принцип цільового використання набуває особливого значення саме у споживчому кредитуванні, де важливо відмежувати кошти, спрямовані на особисті потреби позичальника, від тих, що можуть використовуватися у підприємницьких цілях.

Принцип забезпеченості у сфері споживчого кредитування реалізується специфічним чином. Якщо при іпотечному або автокредитуванні предметом застави виступає безпосередньо об'єкт придбання, то при незабезпечених споживчих кредитах роль страхового механізму виконують поручительство,

страхування життя та здоров'я позичальника або підвищена процентна ставка, що закладає в себе премію за ризик. Принцип диференційованості відображає індивідуалізований підхід банку до оцінки кожного позичальника: залежно від рівня доходів, стажу роботи, кредитної історії та інших параметрів банк може встановлювати різні процентні ставки, розміри кредитного ліміту та вимоги до забезпечення.

Особливої актуальності в сучасних умовах набувають принципи добровільності та прозорості. Зростання рівня фінансової грамотності населення та посилення вимог регулятора до розкриття інформації зумовлюють необхідність забезпечення повної прозорості кредитних відносин – позичальник має чітко розуміти реальну вартість кредиту, включаючи всі комісії, страхові платежі та інші супутні витрати, до підписання кредитного договору. Недотримання цього принципу є не лише порушенням норм законодавства про захист прав споживачів, а й чинником, що підриває довіру населення до банківської системи загалом. Таким чином, сукупність розглянутих принципів формує нормативну основу споживчого кредитування і слугує орієнтиром як для банківської практики, так і для подальшого вдосконалення регуляторного середовища у цій сфері.

2 АНАЛІТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

2.1 Аналіз сучасного стану споживчого кредитування та фінансово-господарської діяльності АБ «УКРГАЗБАНК» у 2023-2025 роках

Нинішній стан фінансової системи України визначається її функціонуванням в екстремальних умовах збройного конфлікту, що породжує глибокі структурні зміни у банківській діяльності, насамперед у частині роздрібного кредитування. Кредитування населення здавна відіграє вагомую роль в економічному та соціальному житті суспільства: воно підтримує купівельну спроможність громадян, живить внутрішній споживчий ринок і сприяє загальній господарській активності. Проте військова агресія спровокувала відчутне скорочення реальних доходів домогосподарств, підвищення рівня безробіття, масове переміщення людей та посилення загальної макроекономічної нестабільності. В таких реаліях особливої актуальності набуває дослідження того, як функціонує ринок споживчих позик, яку роль він відіграє у збереженні економічної стабільності країни та як може пристосовуватися до нових умов розвитку фінансового ринку.

В умовах триваючого збройного протистояння ринок споживчих кредитів зіткнувся з комплексом взаємопов'язаних труднощів: суттєво зросли кредитні ризики, знизилась якість банківських портфелів, погіршився доступ громадян до запозичень, а їх вартість зросла. Нерегулярність і непередбачуваність доходів позичальників ускладнює адекватну оцінку їхньої здатності повертати борги, що підштовхує банки до жорсткішого відбору клієнтів і стримування кредитної активності [15]. Паралельно загострюється проблема надмірного боргового тягара для тих верств населення, які змушені залучати кредитні кошти для покриття базових потреб. Усе це обумовлює

необхідність комплексного дослідження викликів і можливостей розвитку споживчого кредитного ринку в умовах воєнного стану з метою вироблення виваженої фінансової політики, яка забезпечувала б розумний баланс між стабільністю банківської системи та соціальними інтересами громадян.

Комплексне дослідження споживчого кредитування вітчизняних банків доцільно розпочати з аналізу динаміки та структури кредитного портфеля фізичних осіб за 2023-2025 роки (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 – Динаміка та структура кредитного портфеля банків України у 2023-2025 роках

Показники	Сума показників на кінець року						Темп зростання, %	
	2023 р., тис грн	Питома вага, %	2024 р., тис грн	Питома вага, %	2025 р., тис грн	Питома вага, %	2024 до 2023	2025 до 2024
Кредити та заборгованість клієнтів	686634578	100	823991360	100	1080149187	100	120,0	131,09
у тому числі кредити та заборгованість юридичних осіб	527158873	76,77	601633068	73,01	782826025	72,47	114,13	130,12
у тому числі кредити та заборгованість фізичних осіб	159475705	23,23	222358292	26,99	297323163	27,53	139,43	133,71

Джерело: систематизовано на основі [16; 17; 18]

Інформація, відображена в таблиці 2.1, підтверджує стабільну тенденцію до нарощування кредитного портфеля вітчизняних банківських установ протягом усього досліджуваного проміжку часу. Так, у 2024 році відносно попереднього року сукупний кредитний портфель збільшився на 137356782 тис. грн, що відповідає приросту на рівні 20%, тоді як у 2025 році темп розширення виявився ще вищим – портфель поповнився на 256157827 тис. грн, або на 31,09%. Подібна динаміка відображає як зростання процентних доходів банків, так і помітне розширення їхньої клієнтської бази. Аналіз у розрізі окремих груп позичальників виявляє збалансований характер кредитної експансії: заборгованість корпоративного сектору зросла на 14,13% у 2024

році та на 30,12% у 2025 році, тоді як роздрібний сегмент продемонстрував ще інтенсивніше зростання – на 39,43% та 33,71% відповідно. Випереджальний темп приросту кредитів населенню у 2024 році може слугувати індикатором поживлення споживчого попиту на товари та послуги, що опосередковано вказує на відновлення довіри громадян до фінансової системи та поступове підвищення їхньої реальної купівельної спроможності.

Дослідження складу кредитного портфеля українських банків за період 2023–2025 років вказує на беззаперечне переважання корпоративного сегменту: питома вага позик юридичним особам упродовж усього розглянутого проміжку часу не опускалася нижче 72%, фіксуючись на рівні 76,77% у 2023 році, 73,01% у 2024 році та 72,47% у 2025 році. Відповідно, частка роздрібних кредитів утримувалася в діапазоні від 23% до 27%, що опосередковано відображає активність вкладень у реальний сектор економіки, нарощування виробничих потужностей і загальну стабільність банківської системи.

Починаючи з 2025 року, ринок роздрібногo кредитування в Україні виявляє ознаки поступового відродження та висхідного руху, попри несприятливий економічний фон воєнного часу. Споживчі позики залишаються важливим фінансовим інструментом для домогосподарств, що дозволяє їм здійснювати великі витрати – зокрема на придбання транспортних засобів, нерухомості, побутової техніки чи проведення ремонтних робіт – рівномірно розподіляючи фінансове навантаження в часі. Банківський сектор поступово повертає втрачену кредитну активність, а споживчий попит на позикові ресурси зберігає стабільно високий рівень. Населення активно користується як традиційними банківськими продуктами, так і онлайн-сервісами, тоді як фінансові установи послідовно розширюють цифровий інструментарій обслуговування клієнтів. Зростанню попиту на споживче кредитування сприяє поєднання кількох чинників: виважена монетарна політика регулятора, надходження міжнародної фінансової допомоги, поступове відновлення доходів і підприємницької активності, а також

інфляційний тиск, що змушує домогосподарства вдаватися до залучення додаткових коштів для покриття поточних потреб. Як наслідок, обсяги роздрібного кредитування поступово збільшуються, а банківські установи очікують на подальше зростання портфелів споживчих позик [19].

Незважаючи на помітне поживлення у сфері банківського кредитування, рівень витрат населення на обслуговування споживчих позик залишається суттєво підвищеним (рисунок 2.1). Прагнучи нівелювати зростаючі кредитні ризики та нейтралізувати вплив інфляційних очікувань, банківські установи закладають у свої продукти відсутні процентні ставки або регулярні щомісячні комісійні платежі, що зрештою формує значну фактичну вартість залучених позикових коштів для кінцевого позичальника.

Рисунок 2.1 – Вартість споживчих кредитів для населення в Україні за 2021-2025 роки

Джерело: систематизовано автором на основі [8, 21]

З початком повномасштабного вторгнення попит населення на кредити різко впав, що спричинило зниження загального рівня процентних ставок — до 27% у 2022 році. У другій половині 2023 року банківські установи відновили кредитну активність, однак висока облікова ставка НБУ (25% на початку року) зробила кредитування досить дорогим. Процентні ставки за споживчими кредитами перевищили довоєнний рівень і наприкінці 2023 року

досягли 35,7%. У 2024–2025 роках, у зв'язку з пом'якшенням монетарної політики НБУ та зниженням облікової ставки, кредитні ставки почали знижуватися, проте залишаються вищими за довоєнні значення. Серед основних чинників, що зумовлюють збереження високого рівня ставок, виділяють: підвищену облікову ставку НБУ, яка утримувалася на значному рівні впродовж воєнного часу; підвищену премію за ризик через нестабільність доходів позичальників і невизначеність щодо перебігу бойових дій; зростання операційних витрат на забезпечення кібербезпеки та дистанційне обслуговування клієнтів; а також послаблення конкуренції через вихід частини банків із ринку [8; 21].

Проаналізуємо кредитний портфель фізичних осіб банків України у 2023-2025 роках в розрізі валют (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 – Динаміка та склад кредитного портфеля фізичних осіб в розрізі валют у 2023-2025 роках

Показники	Сума на кінець звітного періоду, тис. грн			Відхилення (+,-), тис. грн		Темп приросту, %	
	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2024 до 2023	2025 до 2024	2024 до 2023	2025 до 2024
Усього кредити та заборгованість фізичних осіб, у тому числі:							
у національній валюті	159475705	222358292	297323163	+62882587	+74964871	39,43	33,71
в іноземній валюті	1288363	995098	913342	-293265	-81756	-22,76	-8,22

Джерело: систематизовано автором на основі [16; 17; 18]

Окремої уваги заслуговує склад кредитного портфеля фізичних осіб в розрізі валют. Упродовж усього досліджуваного періоду гривневі кредити суттєво перевищували кредити в іноземній валюті, що свідчить про поступове підвищення довіри до національної грошової одиниці. Обсяги кредитування у гривні щороку зростали: у 2024 році порівняно з 2023 роком приріст становив

63175852 тис. грн, або 39,94%, а у 2025 році – додатково 75046627 тис. грн, або 33,90%.

Роздрібне кредитування в Україні поступово відновлює втрачені позиції. Найбільшим попитом користуються позики на купівлю автомобілів, енергозберігаючого обладнання та проведення ремонтів, а також іпотечні кредити в рамках державної програми «Оселя». Широко поширеною залишається практика використання кредитних карток у межах безвідсоткового пільгового періоду, що дає змогу клієнтам тимчасово розпоряджатися коштами без додаткових витрат. Загальне зростання обсягів роздрібного кредитування пояснюється поступовою адаптацією домогосподарств до реалій воєнного часу, а також реалізацією відкладеного споживчого попиту на товари та послуги.

Фахівці фінансової галузі зазначають, що стрімке нарощування кредитних портфельів банків стало можливим передусім завдяки надлишковій ліквідності банківської системи. Сукупний обсяг клієнтських коштів, розміщених у банківських установах наблизився до 3 трлн грн, водночас можливості їх розміщення у низькоризикові інструменти – депозитні сертифікати та облігації внутрішньої державної позики – не здатні повністю поглинути такий обсяг ресурсів. За таких обставин банки вимушені переорієнтувати вільні кошти на кредитний ринок, що безпосередньо позначається на зростанні їхніх фінансових результатів. Показово, що за 2025 рік банківський сектор отримав понад 126,7 млрд грн чистого прибутку, що наочно демонструє результативність подібного підходу до управління активами [22].

Попри те що роздрібний кредитний портфель продовжує активно розширюватися, його якісні характеристики поступово покращуються (рисунок 2.2).

Водночас якісна складова портфеля суттєво покращилася. Частка непрацюючих кредитів (NPL) знизилася з 16,86% у 2021 році до рекордно низького показника 10,78% у 2025 році, хоча пік був зафіксований у 2022 році

– 30,44%, що відображало шоковий вплив війни на платоспроможність позичальників. В абсолютному вимірі обсяг непрацюючих кредитів також скорочувався: з 68 272 млн грн у 2022 році до 39 727 млн грн у 2025 році. Це вказує на активну роботу банків із розчисткою балансів, посилення андеррайтингу та поступову стабілізацію фінансового стану домогосподарств в умовах воєнного часу [23].

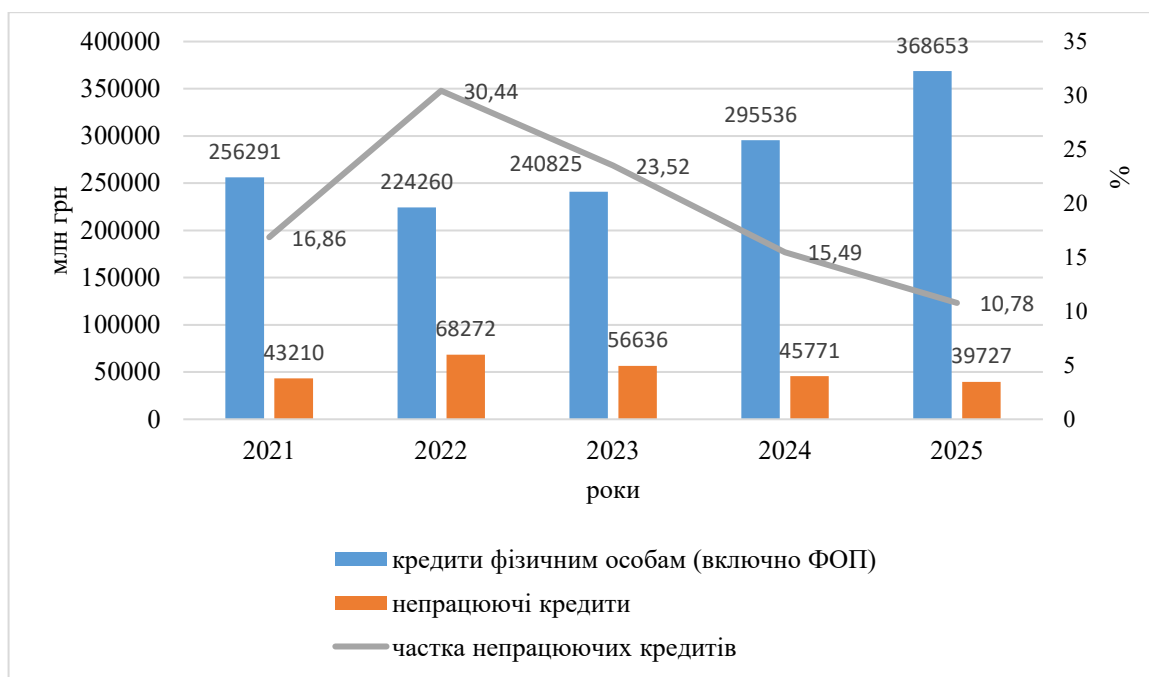

Рисунок 2.2 – Якість банківського кредитного портфеля фізичних осіб в Україні у 2021–2025 рр.

Джерело: систематизовано автором на основі [23]

Державні програми підтримки є потужним каталізатором розвитку споживчого кредитування в Україні, формуючи попит на позики навіть в умовах воєнної невизначеності. Серед ключових ініціатив – іпотечна програма «Оселя», на реалізацію якої у 2025 році було виділено 9,3 млрд грн, надаючи громадянам можливість придбати житло терміном до 20 років із фіксованою процентною ставкою. Важливим напрямом також стало безвідсоткове кредитування фізичних осіб – власників домогосподарств на придбання енергетичного обладнання, а у 2025 році набули популярності «зелені»

кредити, що надаються на вигідних умовах для проєктів у сфері відновлюваної енергетики та енергоефективності – зокрема, на встановлення сонячних панелей та вітрових енергоустановок, що відповідає як потребам енергетичної безпеки країни, так і глобальним тенденціям сталого фінансування.

Таким чином, аналіз стану споживчого кредитування в Україні за 2023–2025 роки засвідчує поступове відновлення ринку попри складні умови воєнного часу. Роздрібний кредитний портфель банків демонстрував стійке зростання, при цьому випереджаючі темпи приросту кредитів фізичним особам порівняно з корпоративним сегментом свідчать про поживлення споживчої активності населення. Домінування гривневих кредитів над валютними підтверджує зміцнення довіри громадян до національної грошової одиниці. Попри збереження відносно високих процентних ставок, зумовлених монетарною політикою НБУ, підвищеними ризиками та операційними витратами банків, попит на споживчі позики залишався стабільним завдяки реалізації відкладеного попиту, адаптації домогосподарств до воєнних реалій та активній державній підтримці через програми «єОселя», безвідсоткового енергетичного кредитування і «зелених» кредитів. Водночас поступове зниження частки непрацюючих кредитів до 10,78% у 2025 році вказує на якісне покращення портфеля та підвищення фінансової дисципліни позичальників, що формує сприятливе підґрунтя для подальшого розвитку ринку споживчого кредитування в Україні.

Далі розглянемо діяльність АБ «УКРГАЗБАНК», що посідає провідні позиції на ринку кредитування фізичних осіб в Україні.

АБ «УКРГАЗБАНК» – один із найбільших вітчизняних універсальних банків, орієнтований на розвиток зеленого фінансування і підтримує економічну стійкість й зростання країни. Установа належить до системно значущих державних фінансових інституцій і входить до п'ятірки найбільших банків держави за обсягом активів.

Банківська установа розпочала діяльність у 1993 році та на сьогодні обслуговує приблизно 1,6 мільйона клієнтів – як юридичних, так і фізичних

осіб. АБ «УКРГАЗБАНК» займає вагомі позиції у сфері кредитування корпоративного сектору, при чому представники бізнесу формують суттєву частину загального кредитного портфеля банку.

Банк має загальнонаціональне покриття завдяки розгалуженій мережі відділень і передовим цифровим рішенням. На початок квітня 2025 року регіональна мережа АБ «УКРГАЗБАНК» охоплювала 210 відділень, 586 банкоматів і 22 термінали самообслуговування. У 2022 році банк приєднався до ініціативи Power Banking, започаткованої НБУ. Понад 120 відділень, що становить більше половини всієї мережі, оснащені для автономної роботи та здатні надавати послуги клієнтам навіть за тривалих відключень електроенергії [24].

АБ «УКРГАЗБАНК» пройшов шлях трансформації від спеціалізованої установи, орієнтованої переважно на енергетичну галузь, до багатопрофільного банку універсального типу. Державна докапіталізація, здійснена в період фінансової кризи 2009 року, зміцнила фінансову стійкість установи та підвищила її стратегічну роль у банківській системі країни. На сьогодні держава в особі Міністерства фінансів України контролює 94,94% статутного капіталу банку.

Курс на становлення лідером у галузі зеленого фінансування було взято АБ «УКРГАЗБАНК» у 2016 році, коли в рамках стратегічного партнерства з МФК була затверджена відповідна стратегія розвитку. Реалізація цієї програми сприяла поглибленню взаємодії з міжнародними та двосторонніми фінансовими організаціями, що відкрило можливості для участі у спільних проєктах підтримки сталого розвитку та фінансового забезпечення бізнес-середовища України. До початку повномасштабної збройної агресії з боку росії установа профінансувала близько третини об'єктів відновлюваної енергетики в країні, що дозволило їй закріпитися серед провідних «зелених» інвесторів і увійти до п'ятірки ключових гравців цього сегменту ринку.

Для комплексного розуміння фінансового стану та ефективності діяльності установи доцільно перейти до кількісної оцінки її майнового

потенціалу. З цією метою проведемо детальний аналіз динаміки та структури активів АБ «УКРГАЗБАНК» за період 2023–2025 років (таблиці 2.3, таблиця А.1, додаток А).

Таблиця 2.3 – Динаміка активів АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023-2025 роки

Статті активів	Сума показників на кінець року, млн грн			Абсолютне відхилення, млн грн		Темп зростання (спаду), %	
	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2024 до 2023	2025 до 2024	2024 до 2023	2025 до 2024
Грошові кошти та їх еквіваленти	13532	17760	17113	+4228	-647	131,2	96,4
Кошти в інших банках	22834	32974	26721	+10140	-6253	144,4	81,0
Кредити та заборгованість клієнтів	63333	67649	91448	+4317	+23798	106,8	135,2
Кредити та заборгованість юридичних осіб	58047	59766	80716	+1720	+20950	103,0	135,1
Кредити та заборгованість фізичних осіб	5286	7883	10732	+2597	+2849	149,1	136,1
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	46858	59491	57545	+12634	-1946	127,0	96,7
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	23890	18007	18649	-5883	+643	75,4	103,6
Інвестиційна нерухомість	154	346	413	+192	+66	224,5	119,1
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	1070	-	494	-1070	+494	-	-
Відстрочений податковий актив	54	231	435	+176	+204	423,4	188,6
Основні засоби та нематеріальні активи	1364	1328	1319	-36	-9	97,3	99,3
Інші фінансові активи	1558	736	912	-822	+176	47,2	124,0
Інші активи	1221	379	319	-842	-60	31,1	84,2
Чисті активи, усього	175867	198901	215369	+23034	+16468	113,1	108,3

Джерело: систематизовано на основі [16; 17; 18]

Аналіз динаміки активів, представлений у таблиці 2.3, дозволяє констатувати суттєве зміцнення фінансової позиції АБ «УКРГАЗБАНК»

протягом 2024-2025 років. У 2024 році порівняно з 2023 роком активи банківської установи зросли на 23034 млн грн, або на 13,1%. Позитивна динаміка зберігається і в 2025 році порівняно з 2024 роком, коли сукупний обсяг активів збільшився на 16468 млн грн, демонструючи приріст на рівні 18,3%.

У 2024 році зростання суми активів відбулося переважно за рахунок наступних статей: «Грошові кошти та їх еквіваленти» на 4228 млн грн або на 31,2%, «Кошти в інших банках» – на 10140 млн грн або на 44,4%, а також за статтею «Кредити та заборгованість клієнтів» – на 4317 тис грн або на 6,8%. Збільшення обсягу кредитного портфеля є особливо позитивним сигналом, оскільки кредитування традиційно вважається найприбутковішим напрямом банківської діяльності й водночас слугує дієвим інструментом підтримки національної економіки в умовах збройного конфлікту.

Також, значне розширення активів банку в 2025 році порівняно з 2024 роком забезпечувалося передусім суттєвим нарощуванням статі балансу «Кредити та заборгованість клієнтів» – на 23798 млн грн або на 35,2% та статі «Цінних паперів, які обліковуються за амортизованою вартістю» – на 643 млн грн, або на 3,6%.

Водночас необхідно відзначити певні негативні тенденції, що проявилися у 2025 році порівняно з 2024 роком. Найбільш помітне скорочення відбулося за статтями: «Кошти в інших банках» – на 6253 млн грн або на 19%; «Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід» – на 1946 млн грн або на 3,3%.

Таким чином, стійка тенденція до зростання активів АБ «УКРГАЗБАНК» упродовж 2023–2025 років свідчить про здатність установи ефективно адаптуватися до складних економічних умов і реалізовувати виважені стратегічні рішення, що забезпечує її фінансову стійкість і подальший розвиток. Все це підтверджує, що навіть в умовах воєнної невизначеності банк зберігає операційну дієздатність і залишається надійним учасником фінансової системи України, здатним підтримувати як потреби

клієнтів, так і ширші завдання економічного відновлення країни.

Аналізуючи структуру активів (таблиця А.1, додаток А) можна зробити висновок, що у 2025 році характер змін у складі активів суттєво відрізнявся від попередніх періодів. Серед статей, що демонстрували приріст, виділяються «Кредити та заборгованість клієнтів» – їх питома вага збільшилась на 8,4 в. п. та досягла 42,5%, «Відстрочений податковий актив» зріс на 0,1 в. п., інші фінансові активи залишились на рівні 0,4%, «Інвестиційна нерухомість» утримала частку 0,2%. Окрім того, у звітності знову відобразилась «Дебіторська заборгованість з поточного податку на прибуток» на рівні 0,2%, яка була відсутня у 2024 році. Водночас частка коштів в інших банках скоротилась на 4,2 в. п., грошових коштів та їх еквівалентів – на 1,0 в. п., цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід – на 3,2 в. п., основних засобів та нематеріальних активів – на 0,1 в. п., інших активів – на 0,1 в. п.

Аналіз структури активів АБ «УКРГАЗБАНК» засвідчує, що впродовж 2023–2024 років найбільшу питому вагу займав портфель цінних паперів – сукупно цінні папери за справедливою вартістю та за амортизованою собівартістю формували 40,2% та 39,0% активів відповідно. У 2025 році домінуюче місце знову посіли кредити та заборгованість клієнтів із часткою 42,5%. У кредитному портфелі беззаперечно переважають кредити юридичних осіб – 37,5% у 2025 році, натомість частка кредитів фізичних осіб залишається незначною та поступово зростає з 3,0% у 2023 році до 5,0% у 2025 році.

Третю позицію за питоною вагою серед активів стабільно займають «Кошти в інших банках», частка яких зазнавала помітних коливань: у 2023 році вона становила 13%, у 2024 році зросла до 16,6%, проте у 2025 році скоротилась до 12,4%. Близькі за значенням показники демонструють «Грошові кошти та їх еквіваленти», частка яких упродовж аналізованого періоду коливалась від 7,7% у 2023 році до 8,9% у 2024 році та 7,9% у 2025 році. Частка решти статей активів не перевищує одного відсотка від їх загального обсягу.

Для повнішого розуміння ресурсної бази банку перейдемо до дослідження динаміки та структури пасивів АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023-2025 роки, що є основою для здійснення активних операцій. Почнемо аналіз динаміки пасивів з аналізу зобов'язань банку (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4 – Динаміка зобов'язань АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023-2025 роки

Статті зобов'язань	Сума показників на кінець року, млн грн			Абсолютне відхилення, млн грн		Темп зростання (спаду), %	
	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2024 до 2023	2025 до 2024	2024 до 2023	2025 до 2024
Кошти банків	2795	3495	1909	+700	-1587	125,1	54,6
Кошти клієнтів	154080	166457	174200	+12377	+7743	108,0	104,7
у т.ч. кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	119651	128668	132135	+9017	+3466	107,5	102,7
у т.ч. кошти фізичних осіб	33587	33900	38027	+314	+4127	100,9	112,2
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	19	-	30	-19	+30	-	-
Інші залучені кошти	5580	8453	16139	+2873	+7686	151,5	190,9
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	-	917,25	-	+917	-917	-	-
Резерви за зобов'язаннями	830	679	297	-152	-382	81,7	43,7
Інші фінансові зобов'язання	567	1450	1053	+883	-397	255,6	72,6
Інші зобов'язання	750	1240	1323	+491	+82	165,4	106,7
Усього зобов'язань	164622	182691	194950	+18069	+12259	111,0	106,7

Джерело: систематизовано на основі [16; 17; 18]

За даними таблиці 2.4, сукупні зобов'язання АБ «УКРГАЗБАНК» упродовж 2023–2025 років демонстрували стійке зростання: у 2024 році їх обсяг збільшився на 18069 млн грн, або на 11,0%, досягнувши 182691 млн грн, а у 2025 році приріст склав 12259 млн грн, або 6,7%, що відповідає рівню

194950 млн грн. Така динаміка відображає послідовне нарощування ресурсної бази установи навіть в умовах воєнної невизначеності.

Визначальний вплив на приріст зобов'язань мала стаття «Кошти клієнтів», яка є найбільшою за обсягом у пасивній частині балансу. У 2024 році її приріст становив 12377 млн грн, або 8,0%, а у 2025 році – додатково 7743 млн грн, або 4,7%, досягнувши позначки 174200 млн грн. При цьому кошти фізичних осіб зросли з 33587 млн грн у 2023 році до 38027 млн грн у 2025 році, що свідчить про зміцнення довіри населення до банку.

Помітну позитивну динаміку продемонстрували також «Інші залучені кошти»: у 2024 році їх обсяг збільшився на 2873 млн грн, або на 51,5%, а у 2025 році – ще на 7686 млн грн, або на 90,9%, що може свідчити про активне залучення міжнародного фінансування. Водночас окремі статті скорочувались: резерви за зобов'язаннями зменшились із 830 млн грн у 2023 році до 297 млн грн у 2025 році, а кошти банків скоротились у 2025 році на 1587 млн грн.

Аналіз структури зобов'язань АБ «УКРГАЗБАНК» (таблиця А.2, додаток А) засвідчує беззаперечне домінування коштів клієнтів, питома вага яких, попри поступове скорочення, залишалась у межах 89–94% упродовж усього досліджуваного періоду: 93,60% у 2023 році, 91,11% у 2024 році та 89,36% у 2025 році. Така концентрація свідчить про те, що клієнтська база є головним джерелом залучених коштів банку.

У складі коштів клієнтів визначальну роль відіграють кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ, хоча їх частка поступово знижувалась – з 72,68% у 2023 році до 67,78% у 2025 році. Примітно, що кошти на вимогу в цій групі також скорочувались – із 55,64% до 47,40%, що може свідчити про переорієнтацію корпоративних клієнтів на строкові інструменти. Кошти фізичних осіб займали другу позицію і коливались у діапазоні 18,56–20,40%, продемонструвавши незначне відновлення у 2025 році до 19,51% після скорочення у 2024 році.

Третє місце в структурі зобов'язань впевнено зайняли інші залучені

кошти, частка яких суттєво зросла – з 3,39% у 2023 році до 8,28% у 2025 році, що відображає активізацію залучення зовнішнього фінансування, зокрема від міжнародних організацій. Частка коштів банків залишалась незначною і скоротилась із 1,91% у 2024 році до 0,98% у 2025 році. Резерви за зобов'язаннями послідовно зменшувались – з 0,50% до 0,15%, а питома вага решти статей зобов'язань не перевищувала 1% кожна.

Далі розглянемо динаміку та структуру власного капіталу АБ «УКРГАЗБАНК» (таблиці 2.5, А.3, додаток А).

Таблиця 2.5 – Динаміка власного капіталу АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023-2025 роки

Статті власного капіталу	Сума показників на кінець року, млн грн			Абсолютне відхилення, млн грн		Темп зростання (спаду), %	
	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2024 до 2023	2025 до 2024	2024 до 2023	2025 до 2024
Статутний капітал	13319	13319	13319	-	-	-	-
Емісійні різниці	136	136	136	-	-	-	-
Інший додатковий капітал	-627	-627	-627	-	-	-	-
Резервні та інші фонди банку	968	1161	1503	+194	+342	120,0	129,4
Резерви переоцінки	1053	2584	2375	+1 531	-208	245,4	91,9
Нерозподілений прибуток/непокритий збиток	-3603	-363	3713	-3240	+4076	10,1	1223,5
Усього власного капіталу	11246	16210	20419	+4964	+4209	144,1	126,0

Джерело: систематизовано на основі [16; 17; 18]

Окремої уваги заслуговує стійка тенденція до нарощування власного капіталу АБ «УКРГАЗБАНК» протягом 2023–2025 років. Зокрема, у 2024 році його обсяг збільшився на 4964 млн грн, що відповідає приросту на 44,1%, а у 2025 році приріст склав 4209 млн грн, або 26,0% відносно попереднього року. Варто відзначити, що у 2023–2024 роках у складі власного капіталу обліковувався непокритий збиток, проте його величина планомірно зменшувалась унаслідок отримання прибутку від операційної діяльності, а вже у 2025 році установа зафіксувала нерозподілений прибуток у розмірі 3713 млн

грн, що є переконливим свідченням відновлення фінансової результативності банку. Водночас статутний капітал залишався незмінним протягом усього досліджуваного періоду та становив 13319 млн грн.

Структуру власного капіталу АБ «УКРГАЗБАНК» подана в таблиці А.4 (додаток А). Аналіз структури власного капіталу АБ «УКРГАЗБАНК» виявляє суттєві якісні зміни у його складі впродовж 2023–2025 років. У 2023 році значний непокритий збиток у розмірі 32,0% від загального обсягу капіталу спричинив перевищення часткою статутного капіталу позначки 100% – вона становила 118,4%. У наступні роки, завдяки генеруванню чистого прибутку та зростанню інших складових, цей показник послідовно скорочувався – до 82,2% у 2024 році та до 65,2% у 2025 році.

Узагальнюючи результати аналізу пасивів АБ «УКРГАЗБАНК», можна констатувати, що послідовне зростання клієнтських коштів відображає підвищення рівня довіри до установи з боку як корпоративних клієнтів, так і фізичних осіб. Випереджаюче зростання власного капіталу порівняно із зобов'язаннями зміцнює показники капіталізації та формує додатковий буфер для покриття кредитних й операційних ризиків. Перехід від непокритого збитку до нерозподіленого прибутку у 2025 році підтверджує ефективність обраної бізнес-моделі та здатність банку генерувати внутрішні ресурси для розвитку діяльності, що закладає надійне підґрунтя для довгострокової стійкості установи в умовах нестабільного економічного середовища.

Проведемо аналіз доходів та витрат АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023-2025 роки (таблиця 2.6).

Аналіз доходів, витрат і фінансових результатів АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023–2025 роки свідчить про стійке зростання фінансової результативності установи. Сукупні доходи банку збільшились із 9213 млн грн у 2023 році до 12573 млн грн у 2024 році та до 13483 млн грн у 2025 році. Головним драйвером зростання виступав чистий процентний дохід, який у 2024 році зріс на 51,7%, а у 2025 році – ще на 7,8%, досягнувши 10923 млн грн. Чистий прибуток після оподаткування послідовно збільшувався: з 1936 млн грн у 2023

році до 3416 млн грн у 2024 році та до 4868 млн грн у 2025 році, що відповідає приросту на 42,5% (рисунок А.1, додаток А). Водночас загальні витрати зростали помірнішими темпами порівняно з доходами, що свідчить про збереження операційної ефективності.

Таблиця 2.6 – Динаміка та склад доходів, витрат та фінансового результату АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023-2025 рр.

Показники,	Сума показників на кінець року, млн грн			Абсолютне відхилення, млн грн		Темп зростання (спаду), %	
	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2024 до 2023	2025 до 2024	2024 до 2023	2025 до 2024
Чистий процентний дохід	6680	10131	10923	+3452	+791	+51,7	+7,8
Чистий комісійний дохід	1297	1363	1625	+67	+262	+5,1	+19,2
Торговий результат	1110	1207	964	+97	-243	+8,8	-20,1
Інші операційні доходи	33	-222	-271	-255	-48	-773,5	+21,8
Інші доходи	94	93	241	-1	+148	-0,9	+158,7
Всього доходів	9213	12573	13483	+3360	+910	+36,5	+7,2
Відрахування до резервів	86	1096	1391	+1010	+294	+1170,8	+26,8
Адміністративні та інші операційні витрати	4466	5563	6203	+1097	+639	+24,6	+11,5
Всього витрат	4552	6660	7593	+2107	+934	+46,3	+14,0
Прибуток/(збиток) до оподаткування	4661	5913	5889	+1252	-24	+26,9	-0,4
Витрати на податок на прибуток	2724	2497	1021	-228	-1476	-8,4	-59,1
Прибуток/(збиток) після оподаткування	1936	3416	4868	+1480	+1452	+76,4	+42,5

Джерело: систематизовано на основі [16; 17; 18]

Підсумовуючи результати аналізу фінансово-господарської діяльності АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023–2025 роки, можна стверджувати, що установа демонструє стійку висхідну фінансову динаміку попри складні умови воєнного стану. Нарощування активів і кредитного портфеля, зміцнення ресурсної бази за рахунок клієнтських коштів, послідовне зростання власного капіталу та стабільне збільшення чистого прибутку у сукупності підтверджують ефективність обраної стратегії розвитку. Все це дозволяє банку не лише підтримувати належний рівень фінансової стійкості, а й виконувати роль одного з ключових учасників процесу економічного

відновлення України.

2.2 Особливості споживчого кредитування в АБ «УКРГАЗБАНК» та напрями його удосконалення

Споживче кредитування є одним із стратегічно важливих напрямів діяльності АБ «УКРГАЗБАНК», що набуває дедалі більшого значення в контексті підтримки платоспроможного попиту населення та стимулювання економічної активності в країні. Розвиток роздрібного кредитування дозволяє банку диверсифікувати кредитний портфель, знижуючи залежність від корпоративного сегменту та розподіляючи кредитні ризики між значно більшою кількістю позичальників. Крім того, фізичні особи є джерелом стабільного комісійного доходу та основою для формування довгострокових клієнтських відносин, що позитивно впливає на загальну фінансову стійкість установи. Активна присутність у роздрібному сегменті зміцнює конкурентні позиції банку на ринку, сприяє розширенню клієнтської бази та підвищує впізнаваність бренду серед широких верств населення. Не менш важливим є соціальний вимір споживчого кредитування – надаючи доступ до фінансових ресурсів, банк безпосередньо сприяє підвищенню якості життя громадян, задоволенню їхніх житлових, освітніх та споживчих потреб. В умовах воєнного часу ця функція набуває особливої актуальності, оскільки підтримка купівельної спроможності населення є одним із чинників збереження економічної стабільності держави.

Показово, що кредитний портфель фізичних осіб АБ «УКРГАЗБАНК» демонструє стійку висхідну динаміку впродовж останніх трьох років, що є особливо значущим досягненням в умовах воєнного стану та макроекономічної нестабільності (таблиця 2.7). Незважаючи на те, що роздрібний кредитний портфель традиційно поступається корпоративному за обсягом, його роль у діяльності банку неухильно зростає.

Аналіз динаміки кредитного портфеля АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023-2025 роки, наведений у таблиці 2.7, засвідчує стійке зростання обсягів

кредитування за всіма сегментами.

Таблиця 2.7 – Динаміка кредитного портфеля АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023-2025 роки в розрізі суб'єктів кредитування

Показники	Сума показників на кінець року, млн грн			Абсолютне відхилення, млн грн		Темп зростання (спаду), %	
	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2024 до 2023	2025 до 2024	2024 до 2023	2025 до 2024
Кредити та заборгованість клієнтів	63333	67649	91448	+4317	+23798	106,8	135,2
Кредити та заборгованість юридичних осіб	58047	59766	80716	+1720	+20950	103,0	135,1
Кредити та заборгованість фізичних осіб	5286	7883	10732	+2597	+2849	149,1	136,1

Джерело: систематизовано на основі [16; 17; 18]

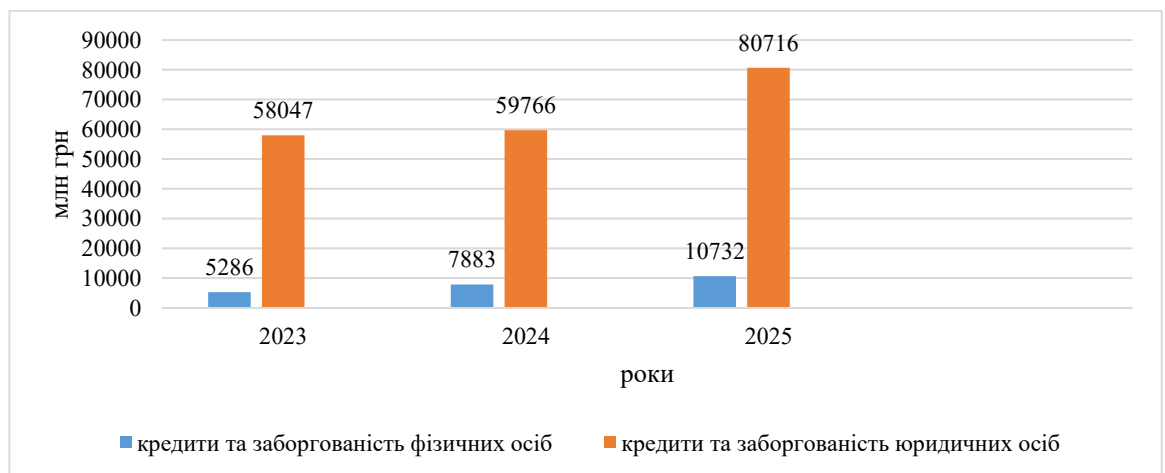

Рисунок 2.3 – Динаміка кредитних портфелів фізичних і юридичних осіб АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023-2025 роки

Сукупний портфель кредитів та заборгованості клієнтів збільшився з 63333 млн грн у 2023 році до 67649 млн грн у 2024 році та до 91448 млн грн у 2025 році, що відповідає приросту на 6,8% та 35,2% відповідно. Таке прискорення темпів зростання у 2025 році свідчить про активізацію кредитної діяльності установи на тлі поступової адаптації економіки до умов воєнного часу.

Кредити юридичних осіб традиційно формують основу портфеля, їх обсяг зріс із 58047 млн грн у 2023 році до 80716 млн грн у 2025 році, що відповідає приросту на 35,1% у 2025 році. Проте з огляду на тематику дослідження особливої уваги заслуговує динаміка роздрібного сегменту. Кредити та заборгованість фізичних осіб демонстрували найвищі темпи приросту серед усіх складових портфеля: у 2024 році їх обсяг збільшився на 2597 млн грн, або на 49,1%, досягнувши 7883 млн грн, а у 2025 році зріс ще на 2849 млн грн, або на 36,1%, сягнувши позначки 10732 млн грн. Таким чином, за три роки роздрібний кредитний портфель збільшився більш ніж удвічі – з 5286 млн грн до 10732 млн грн, що є переконливим свідченням цілеспрямованої стратегії банку щодо розвитку споживчого кредитування.

Випереджаючі темпи зростання кредитів фізичних осіб порівняно з корпоративним сегментом свідчать про поступову переорієнтацію банку на розвиток роздрібного напрямку.

Для детальнішого дослідження співвідношення між роздрібним і корпоративним сегментами доцільно розглянути структуру кредитного портфеля АБ «УКРГАЗБАНК» у розрізі суб'єктів кредитування. У таблиці 2.8 наведено питому вагу кредитів фізичних та юридичних осіб у загальному обсязі портфеля впродовж 2023–2025 років, що дозволяє відстежити зміни у пріоритетах кредитної політики банку.

Дані таблиці 2.8 підтверджують, що у структурі кредитного портфеля АБ «УКРГАЗБАНК» беззаперечно домінують кредити юридичних осіб, частка яких упродовж усього аналізованого періоду перевищувала 88%. Разом із тим спостерігається поступове, але стійке зростання питомої ваги роздрібного сегменту: частка кредитів фізичних осіб збільшилась із 8,35% у 2023 році до 11,65% у 2024 році та до 11,74% у 2025 році. Хоча в абсолютному вимірі цей показник залишається відносно невеликим, його послідовне зростання свідчить про цілеспрямовану переорієнтацію кредитної політики банку в бік розвитку споживчого кредитування.

Таблиця 2.8 – Структура кредитного портфеля АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023-2025 роки в розрізі суб'єктів кредитування

Показники	2023 р.		2024 р.		2025 р.	
	Сума, млн грн	Питома вага, %	Сума, млн грн	Питома вага, %	Сума, млн грн	Питома вага, %
Кредити та заборгованість клієнтів	63333	100	67649	100	91448	100
Кредити та заборгованість юридичних осіб	58047	91,65	59766	88,35	80716	88,26
Кредити та заборгованість фізичних осіб	5286	8,35	7883	11,65	10732	11,74

Джерело: систематизовано на основі [16; 17; 18]

Проаналізуємо структуру кредитного портфеля фізичних осіб АБ «УКРГАЗБАНК» в розрізі валют (таблиця 2.9 та рисунок 2.4).

Таблиця 2.9 – Структура кредитного портфеля фізичних осіб АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023-2025 роки в розрізі валют

Показники	2023 р.		2024 р.		2025 р.	
	Сума, млн грн	Питома вага, %	Сума, млн грн	Питома вага, %	Сума, млн грн	Питома вага, %
Кредити та заборгованість фізичних осіб	5286	100	7883	100	10732	100
у національній валюті	5041	95,37	7873	99,87	10727	99,95
у іноземній валюті	245	4,63	10	0,13	5	0,05

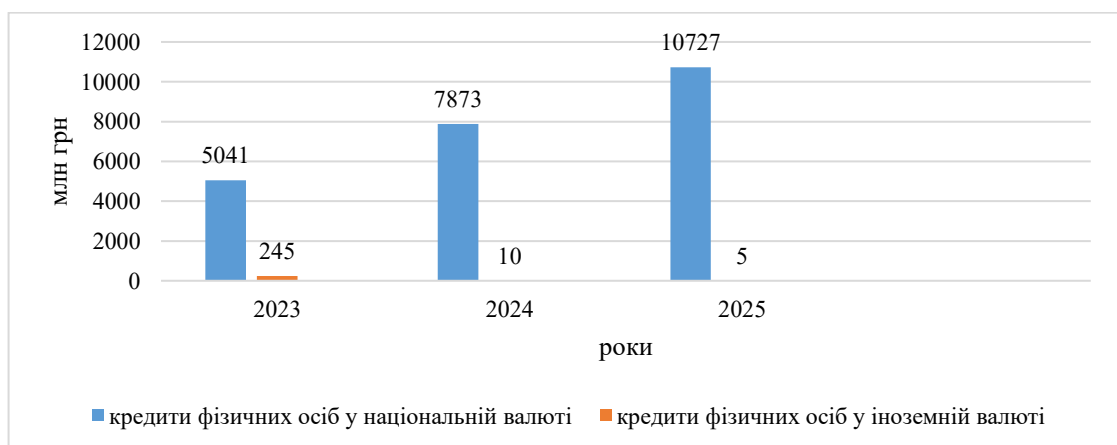

Рисунок 2.4 – Динаміка кредитного портфеля фізичних осіб АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023-2025 роки в розрізі валют

Аналіз структури кредитного портфеля фізичних осіб АБ «УКРГАЗБАНК» в розрізі валют (таблиця 2.9) виявляє однозначну та стрімку тенденцію до повної гривневої орієнтації роздрібного кредитування. У 2023 році частка кредитів у національній валюті вже становила 95,37%, що свідчить про переважно гривневий характер роздрібного портфеля, тоді як питома вага валютних кредитів дорівнювала 4,63%, або 245 млн грн. У наступні роки ця тенденція набула ще більш вираженого характеру: у 2024 році частка кредитів у національній валюті зросла до 99,87%, а у 2025 році досягла практично абсолютного значення – 99,95%. Відповідно, обсяг валютних кредитів скоротився з 245 млн грн до 10 млн грн у 2024 році та до 5 млн грн у 2025 році.

Така динаміка є цілком закономірною і пояснюється кількома чинниками. По-перше, більшість програм споживчого та іпотечного кредитування, зокрема «єОселя», реалізується виключно в гривні, що автоматично формує гривневу структуру нових видач. По-друге, кредитування фізичних осіб в іноземній валюті в Україні суттєво обмежене регуляторними вимогами НБУ з метою захисту позичальників від валютного ризику. Фактична відмова від валютного роздрібного кредитування знижує ризику для позичальників, оскільки усуває загрозу різкого збільшення боргового навантаження внаслідок коливань обмінного курсу, що є особливо актуальним в умовах воєнної нестабільності.

Показово, що кредитний портфель фізичних осіб АБ «УКРГАЗБАНК» демонструє стійку висхідну динаміку впродовж останніх трьох років, що є особливо значущим досягненням в умовах воєнного стану та макроекономічної нестабільності. Ключовим чинником такого зростання стала активна участь банку в державній програмі доступного іпотечного кредитування «єОселя», в якій установа виступає одним із провідних партнерів. За результатами реалізації програми банк у 2024 році надав майже 3700 іпотечних кредитів загальною сумою 3,9 млрд грн, сприяючи вирішенню житлового питання для тисяч українських родин і водночас підтримуючи розвиток національної економіки. Обсяг виданих іпотечних кредитів у межах

програми «єОселя» сформував 44% роздрібного кредитного портфеля банку, а частка установи на ринку цієї програми досягла 25%, що переконливо підтверджує її лідерські позиції у сегменті державного іпотечного кредитування [21].

У 2025 році АБ «УКРГАЗБАНК» перетнув нову важливу позначку – було видано 5000 кредитів українським родинам завдяки програмі державної іпотеки «єОселя». З моменту запуску програми вітчизняні банки видали понад 20000 кредитів, тобто кожен четвертий з них оформлений в АБ «УКРГАЗБАНК» [22; 25]. У АБ «УКРГАЗБАНК» загальна сума виданих кредитів перевищила 8,7 млрд грн. Даною програмою в АБ «УКРГАЗБАНК» скористалися: 57,9% – військові та ветерани; 5,9% – педагоги та науковці; 4,8% – медичні працівники; 26,2% – інші категорії.

Якщо розглянути структуру кредитного портфеля фізичних осіб АБ «УКРГАЗБАНК» у 2024 році (рисунок 2.5), то можна зробити висновки, що переважають саме іпотечні кредити – 93,5% (43,9% іпотечні кредити за програмами «Житло в кредит (вторинний ринок)» та «Житло в кредит (первинний ринок)»; 49,6% кредити за державною програмою «єОселя», 3,8% – овердрафти, 2,5% – «Авто в кредит», 0,1% – інші споживчі кредити.

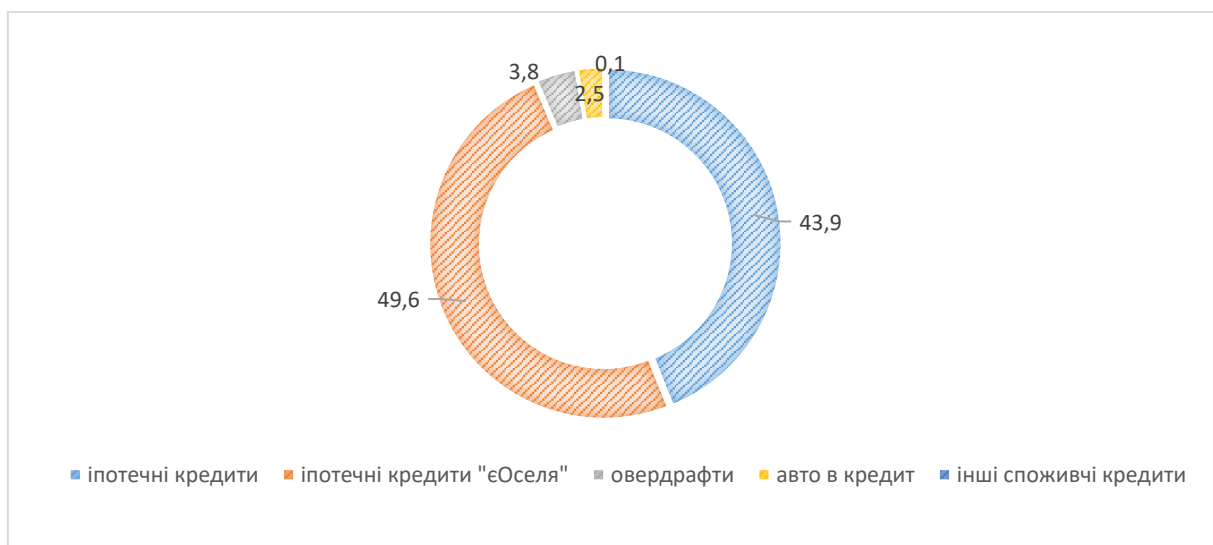

Рисунок 2.5 – Структура кредитного портфеля фізичних осіб
АБ «УКРГАЗБАНК» у 2024 році

Джерело: систематизовано на основі [24]

У 2026 році умови кредитування фізичних осіб в АБ «УКРГАЗБАНК» для фізичних осіб пропонує такі кредитні програми: кредит на придбання нового автомобіля, іпотечні кредити («Житло в кредит (вторинний ринок)», «Житло в кредит (первинний ринок)», державна програма іпотечного кредитування «Оселя»), кредит «ЕнергоНезалежний», кредит «ЕнергоНезалежний» 25% кешбек, «Кредит готівкою», кредитні картки (рисунок А.2, додаток А).

Стратегічна місія АБ «УКРГАЗБАНК», орієнтована на підтримку сталого розвитку та зеленого фінансування в Україні, створює унікальне підґрунтя для формування якісно нового підходу до розвитку споживчого кредитування. На відміну від більшості вітчизняних банків, які розглядають роздрібне кредитування переважно крізь призму споживчого попиту, АБ «УКРГАЗБАНК» має реальну можливість трансформувати цей напрям у потужний інструмент екологічної модернізації домогосподарств України. Така трансформація є не лише органічним продовженням стратегії банку, а й відповіддю на зростаючий запит суспільства та міжнародних партнерів щодо відповідального фінансування.

Обґрунтування доцільності розширення споживчого кредитування саме в напрямі зеленого фінансування базується на кількох взаємопов'язаних аргументах.

По-перше, АБ «УКРГАЗБАНК» вже має значний досвід у сфері зеленого фінансування корпоративного сектору, зокрема профінансував близько третини потужностей відновлюваної енергетики України до початку повномасштабного вторгнення. Перенесення цієї експертизи на роздрібний сегмент є логічним кроком, що дозволить банку стати першопрохідцем у сегменті «зеленого» споживчого кредитування для фізичних осіб.

По-друге, в умовах відновлення України після війни питання енергетичної незалежності та ефективності є пріоритетними на державному рівні. Мільйони українців зіткнулися з проблемами перебоїв в електропостачанні, що сформувало стійкий попит на автономні джерела

енергії, енергоефективні рішення та сонячні панелі для приватних домогосподарств. Банк, який першим запропонує комплексні та доступні кредитні продукти в цьому сегменті, отримає суттєву конкурентну перевагу.

По-третє, зелені кредитні продукти для фізичних осіб мають значний потенціал залучення міжнародного фінансування від таких організацій як МФК, ЄБРР та інших міжнародних фінансових установ, з якими АБ «УКРГАЗБАНК» вже має налагоджену співпрацю. Це відкриває можливість отримувати кошти за нижчою вартістю і пропонувати позичальникам більш привабливі умови порівняно з ринковими.

По-четверте, участь у державних програмах підтримки зеленої трансформації домогосподарств – зокрема в програмах «Енергодім», «ГрінДІМ», «Зелений тариф», «СвітлоДІМ», а також у потенційних нових програмах відновлення житлового фонду – дозволить банку суттєво знизити кредитний ризик за рахунок державних гарантій і компенсацій, одночасно нарощуючи портфель.

По-п'яте, зелені кредити, як правило, характеризуються вищою якістю обслуговування та нижчим рівнем дефолтів порівняно зі звичайними споживчими кредитами, оскільки фінансують придбання активів із реальною економічною цінністю – енергетичного обладнання, яке генерує заощадження на комунальних платежах і тим самим підвищує платоспроможність позичальника.

З огляду на викладене, пропонується розширити лінійку споживчих кредитних продуктів АБ «УКРГАЗБАНК» за рахунок нових екокредитів для фізичних осіб, характеристики яких наведено у таблиці 2.10.

Запропоновані кредитні продукти охоплюють широкий діапазон потреб фізичних осіб – від невеликих побутових покупок до комплексної реновації житла – і в сукупності формують повноцінну екосистему зеленого споживчого кредитування.

Реалізація наведених напрямів удосконалення споживчого кредитування матиме комплексний позитивний ефект для АБ «УКРГАЗБАНК» одразу в кількох вимірах.

Таблиця 2.10 – Нові екокредитні продукти для фізичних осіб АБ «УКРГАЗБАНК»

Назва продукту	Цільове призначення	Сума кредиту	Строк	Відсоткова ставка	Забезпечення	Особливі умови
«Зелений дах»	Енергоефективний ремонт житла: утеплення, заміна вікон і дверей	30000 – 300000 грн	До 5 років	7–12% річних	Без застави до 100000 грн; порука понад 100000 грн	Обов'язкове підтвердження енергоефективності сертифікованим підрядником; знижка 1% за наявності енергетичного аудиту
«Еко-авто»	Придбання електромобілів та гібридних транспортних засобів, встановлення зарядних станцій	100000 – 1500000 грн	До 7 років	7–11% річних	Застава транспортного засобу	Партнерська програма зі знижками від автодилерів; можливість об'єднання з кредитом на встановлення домашньої зарядної станції
«Зелена реновація»	Комплексна екореновація будинків і квартир: заміна опалювальних систем, встановлення рекуператорів, «розумний будинок»	50000 – 700000 грн	До 10 років	5–10% річних	Застава нерухомості	Розробляти необхідно спільно з програмами ЄС з відновлення України; знижена ставка для внутрішньо переміщених осіб
«Еко-старт»	Мікрокредитування для придбання екотоварів: побутове обладнання класу А+++; LED-освітлення, розумні лічильники	5 000 – 50000 грн	До 3 років	10–15% річних	Без застави	Оформлення виключно онлайн через додаток; рішення протягом 15 хвилин; доступний для молоді від 18 років

Джерело: систематизовано на основі [26; 27; 28; 29; 30]

З точки зору фінансових результатів, розширення лінійки екокредитів дозволить суттєво наростити кредитний портфель фізичних осіб, частка якого наразі не перевищує 12% від загального портфеля. Враховуючи потенційний

попит на енергетичну автономію з боку мільйонів українських домогосподарств, реалістичним є збільшення роздрібного портфеля на 15–25% упродовж перших двох років після запровадження нових продуктів. Комісійні доходи від обслуговування екокредитів, страхування та супутніх послуг додатково підвищать загальну дохідність роздрібного напрямку.

З позиції управління ризиками, зелені кредити, забезпечені реальними матеріальними активами з довгостроковою цінністю, характеризуються нижчим ризиком дефолту. Участь держави у вигляді компенсацій і гарантій за окремими програмами додатково знижує кредитний ризик банку, що позитивно позначається на показниках достатності капіталу.

З огляду на конкурентне позиціонування, розширення сегменту екокредитування для фізичних осіб дозволить АБ «УКРГАЗБАНК» зайняти нішу, яка наразі є практично незаповненою на українському банківському ринку. Це сприятиме залученню нової категорії клієнтів – свідомих споживачів, зорієнтованих на сталий розвиток, – та зміцненню іміджу банку як інноваційної та соціально відповідальної установи.

Нарешті, з міжнародної перспективи, розвиток зеленого роздрібного кредитування відкриє банку доступ до нових ліній міжнародного фінансування, орієнтованих саме на підтримку зеленої трансформації домогосподарств у країнах, що розвиваються. Це дозволить залучати ресурси за нижчою вартістю, підвищуючи конкурентоспроможність запропонованих продуктів і водночас виконуючи стратегічну місію банку з підтримки сталого розвитку України.

Таким чином, запропоновані напрями удосконалення споживчого кредитування є органічним продовженням стратегічного курсу АБ «УКРГАЗБАНК» і водночас практичним інструментом розв'язання нагальних соціально-економічних завдань країни в умовах відновлення після воєнних дій.

ВИСНОВКИ

Споживче кредитування є невід'ємним елементом сучасної банківської системи, що виконує важливу роль як на мікро-, так і на макроекономічному рівні. Для банківських установ воно слугує одним із ключових джерел процентних і комісійних доходів, сприяє диверсифікації кредитного портфеля та розширенню клієнтської бази. На рівні домогосподарств споживче кредитування забезпечує доступ до фінансових ресурсів, необхідних для задоволення житлових, освітніх та побутових потреб, підвищуючи тим самим якість життя громадян. У масштабах національної економіки розвиток цього сегменту стимулює споживчий попит, підтримує ділову активність і сприяє економічному зростанню. В умовах воєнного стану в Україні споживче кредитування набуває особливого значення, оскільки є дієвим інструментом підтримки платоспроможності населення та збереження економічної стабільності держави в надзвичайно складний для країни період.

Дослідження теоретичних засад споживчого кредитування дозволило встановити, що єдиного загальновизнаного підходу до трактування поняття «споживчий кредит» у науковій літературі досі не сформовано. Узагальнення наявних законодавчих і наукових визначень дало змогу запропонувати власне трактування: споживчий кредит – це економічні відносини між кредитором та позичальником – фізичною особою, що виникають із приводу надання грошових коштів у тимчасове користування на умовах повернення, строковості, платності та цільового використання виключно для задоволення особистих, побутових або соціальних потреб, не пов'язаних із підприємницькою діяльністю. Банківське споживче кредитування виконує комплекс взаємопов'язаних функцій – перерозподільчу, стимулювальну, соціальну, акумулятивну, контрольну, інвестиційну та стабілізаційну, – які у сукупності визначають його багаторівневий вплив на добробут

домогосподарств, діяльність банківських установ і стан національної економіки загалом.

Систематизація підходів до класифікації споживчих кредитів засвідчила, що цей сегмент банківського ринку охоплює широкий спектр продуктів, які різняться за цільовим призначенням, строком, формою надання, наявністю забезпечення, способом погашення та каналом обслуговування. Така різноманітність зумовлює необхідність диференційованого підходу до розроблення кредитних продуктів і формування кредитної політики банку. Невід'ємною теоретичною основою споживчого кредитування є система його принципів, дотримання яких є обов'язковою умовою збалансованості інтересів кредитора і позичальника та підтримання стабільності банківської системи.

Аналіз сучасного стану споживчого кредитування в Україні за 2023–2025 роки засвідчує поступове відновлення ринку попри складні умови воєнного часу. Сукупний кредитний портфель банківської системи демонстрував стійке зростання: у 2024 році він збільшився на 20,0%, а у 2025 році – на 31,09%, при цьому роздрібний сегмент розширювався випереджальними темпами порівняно з корпоративним – 39,43% та 33,71% відповідно. Незважаючи на збереження відносно високих процентних ставок, зумовлених жорсткою монетарною політикою НБУ та підвищеними кредитними ризиками, попит на споживчі позики підтримувався реалізацією відкладеного попиту, поступовою адаптацією домогосподарств до воєнних реалій та активною державною підтримкою. Важливими каталізаторами розвитку ринку стали програма доступного іпотечного кредитування «Оселя», безвідсоткове кредитування на придбання енергетичного обладнання та зелені кредити на реалізацію проєктів у сфері відновлюваної енергетики. Позитивною тенденцією є також поступове зниження частки непрацюючих кредитів фізичних осіб до 10,78% у 2025 році, що свідчить про якісне покращення портфелів та зростання фінансової дисципліни позичальників.

Аналіз фінансово-господарської діяльності АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023–2025 роки підтвердив стійкий поступальний розвиток установи в умовах воєнної нестабільності. Загальні активи банку послідовно зростали, а їхня структура зазнала якісних змін: якщо у 2023–2024 роках домінуючу позицію займав портфель цінних паперів, то у 2025 році на перше місце вийшли кредити та заборгованість клієнтів, частка яких досягла 42,5%. Ресурсна база установи формувалася переважно за рахунок коштів клієнтів, питома вага яких у зобов'язаннях становила 89–94%, що є переконливим свідченням високого рівня довіри до банку з боку як корпоративних клієнтів, так і фізичних осіб.

Власний капітал АБ «УКРГАЗБАНК» упродовж аналізованого періоду демонстрував випереджальні темпи зростання порівняно із зобов'язаннями, що зміцнює показники капіталізації та формує додатковий буфер для покриття ризиків. Принципово важливим результатом стало подолання збитковості: якщо у 2023–2024 роках у складі власного капіталу обліковувався непокритий збиток, то у 2025 році банк зафіксував нерозподілений прибуток у розмірі 3713 млн грн. Чистий прибуток після оподаткування послідовно зростає – з 1936 млн грн у 2023 році до 4868 млн грн у 2025 році, що відповідає приросту на 42,5% у останньому році. Головним драйвером такої динаміки слугував чистий процентний дохід, який у 2024 році збільшився на 51,7% та у 2025 році додатково на 7,8%.

Кредитний портфель фізичних осіб АБ «УКРГАЗБАНК» зростає найвищими темпами серед усіх складових активів – більш ніж удвічі за три роки: з 5286 млн грн у 2023 році до 10732 млн грн у 2025 році. Питома вага роздрібного портфеля в загальному обсязі кредитування збільшилась із 8,35% до 11,74%, що відображає цілеспрямовану переорієнтацію кредитної політики банку на розвиток споживчого сегменту. Визначальну роль у цьому зростанні відіграла участь банку в державній програмі «ЄОселя», в рамках якої було надано майже 3700 іпотечних кредитів на суму 3,9 млрд грн, що забезпечило 25% ринкової частки програми. Водночас кредитний портфель фізичних осіб набув практично повністю гривневого характеру – частка кредитів у

національній валюті досягла 99,95% у 2025 році, що знижує валютні ризики як для позичальників, так і для банку.

На сьогодні АБ «УКРГАЗБАНК» пропонує фізичним особам досить широкий перелік кредитних продуктів, що охоплює різноманітні потреби клієнтів: іпотечні програми «Житло в кредит» на первинному та вторинному ринках, державну іпотеку «Оселя», автокредитування, кредит готівкою, кредитні картки, а також екокредит «ЕнергоНезалежний». Наявність спеціалізованого продукту для фінансування енергетичної незалежності домогосподарств є відображенням стратегічної орієнтації банку на зелене фінансування, яке є його визначальною конкурентною перевагою серед вітчизняних банківських установ.

Оскільки стратегічна місія АБ «УКРГАЗБАНК» нерозривно пов'язана із сталим розвитком та зеленим фінансуванням, перспективним напрямом удосконалення споживчого кредитування є розширення лінійки екокредитів для фізичних осіб. Зокрема, запропоновано впровадити чотири нові продукти – «Зелений дах», «Еко-авто», «Зелена реновація» та «Еко-старт», – які охоплюють потреби від мікрокредитування на придбання енергоощадних товарів до комплексної реновації житла. Реалізація цих продуктів дозволить банку наростити роздрібний кредитний портфель упродовж перших двох років, залучити нову категорію клієнтів, орієнтованих на відповідальне споживання, отримати доступ до міжнародних ліній зеленого фінансування на вигідніших умовах, а також зміцнити імідж соціально відповідальної установи – лідера екологічної трансформації українського банківського ринку.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Роговий А. В. Розвиток банківського кредитування домогосподарств в умовах цифрової трансформації ринку фінансових послуг та макроекономічної нестабільності [Електронний ресурс] / А. В. Роговий, Ю. В. Євтушенко // Науковий вісник Полісся. – 2023. – №2(27). – С. 238-248. URL: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-2\(27\)-238-248](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-2(27)-238-248) (дата звернення: 16.04.2026)
2. Мурашківська І. Система банківського кредитування домогосподарств: сутність та особливості функціонування в умовах цифрової економіки [Електронний ресурс] [Електронний ресурс] / І. Мурашківська, О. Лобко // Науковий вісник Полісся. – 2023. – № 2 (27). – С. 298-305. URL: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-2\(27\)-289-305](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2023-2(27)-289-305) (дата звернення: 16.04.2026)
3. Про споживче кредитування: Закон України від 15.11.2016 р. № 1734-VIII [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text> (дата звернення: 16.04.2026)
4. Про банки і банківську діяльність: Закон України № 679–14 (ред. від 20.05.1999 р.) [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (дата звернення: 17.04.2026)
5. Волкова Н. І. Розвиток споживчого кредитування в кризових умовах [Електронний ресурс] / Н. І. Волкова, Г. В. Статкевич // Економічна наука. – 2021. – №11. – С. 106-111. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/11_2021/19.pdf (дата звернення: 18.04.2026)
6. Вовчак О.Д. Споживче кредитування в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку в умовах фінансово-економічної нестабільності [Електронний ресурс] / О. Д. Вовчак, О. І. Антонюк // Європейські перспективи. – 2017. – № 2. – С. 148–157. URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN

=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta
&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=evpe_2017_2_24 (дата
звернення: 19.04.2026)

7. Петрик Л. О. Оцінка банківських ризиків в умовах війни [Електронний ресурс] / Л. О. Петрик, К. С. Міщенко // Економіка та суспільство. – 2024. – №65. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-98> (дата звернення: 20.04.2026)

8. Моташко Т. П. Банківське споживче кредитування в Україні в умовах війни: сучасні тренди та ризики контрагентів [Електронний ресурс] / Т. П. Моташко, С. П. Перхайло // Економічна наука. – 2024. – №6. – С. 176-785. URL: file:///C:/Users/%D0%9A%D0%90%D0%A2%D0%AF/Downloads/Inv+6-2024_St27-1.pdf (дата звернення: 22.04.2026)

9. Тарасенко А. В. Сучасний стан розвитку споживчого кредитування в Україні [Електронний ресурс] / А. В. Тарасенко, М. Г. Пентелечук, Ю. А. Белінський // Науковий вісник Полісся. – 2024. – № 1 (28). – С. 387-407. URL: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-1\(28\)-387-407](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-1(28)-387-407) (дата звернення: 24.04.2026)

10. Роговий А. В. Напрямки розвитку банківського кредитування домогосподарств у сфері житлового будівництва України в умовах цифрової економіки [Електронний ресурс] / А. В. Роговий, Ю. В. Євтушенко // Економіка та суспільство. – 2024. – №59. – С. 1-6. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-128> (дата звернення: 24.04.2026)

11. Пікус Р. В. Банківське кредитування домогосподарств в умовах воєнного стану [Електронний ресурс] / Р. В. Пікус, К. І. Дмитренко // Економіка та суспільство. – 2025. – №82. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/7237> (дата звернення: 26.04.2026)

12. Мурашківська І. Теоретичні положення здійснення банківського кредитування домогосподарств [Електронний ресурс] / І. Мурашківська, А. Барилко // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2023. – №4(3).

– С. 325-337. URL: <https://ir.stu.cn.ua/server/api/core/bitstreams/68281c60-c8b0-4413-9c35-181ac256ce70/content> (дата звернення: 30.04.2026)

13. Черниш О. В. Банківські послуги з кредитування фізичних осіб в Україні: проблеми та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / О. В. Черниш // Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. – 2022. – № 1(4). URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2022-4-08-01> (дата звернення: 30.04.2026)

14. Цветков А. Поняття та сутність споживчого кредиту [Електронний ресурс] / А. Цветков // Збірник наукових праць «Приватне право і підприємництво». – 2025. – №25. – С. 257-265. URL: <https://ppp-journal.kiev.ua/archive/2025/29.pdf> (дата звернення: 30.04.2026).

15. Деркач Ю. Б. Банківське споживче кредитування: тенденції розвитку в умовах воєнного стану / Ю. Б. Деркач, Д. В. Заєць // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2025. – №4 (329). – С. 46-54. URL: <https://nv-oneu.com.ua/index.php/journal/article/download/134/97> (дата звернення: 2.05.2026)

16. Показники фінансової діяльності банків України. Фінансові результати на 01.01.2024. Наглядова статистика НБУ. [Електронний ресурс]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 1.05.2026).

17. Показники фінансової діяльності банків України. Фінансові результати на 01.01.2025. Наглядова статистика НБУ [Електронний ресурс]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 1.05.2026).

18. Показники фінансової діяльності банків України. Фінансові результати на 01.01.2026. Наглядова статистика НБУ [Електронний ресурс]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 2.05.2026).

19. Споживче кредитування в Україні: тенденції 2025 року [Електронний ресурс]. Borg expert. 5 квітня 2026. URL:

<https://borgexpert.com/news/spozhyvche-kredytuvannia-v-ukraini-tendentsii-2025-roku> (дата звернення: 3.05.2026)

20. Аналіз і перспективи ринку кредитування фізичних осіб [Електронний ресурс]. Фінансовий пульс. 24 лютого 2025. URL: <https://finpuls.com/ua/banking-reviews-news-analz-perspektivi-rinku-kredituvannya-fzichnih-osb.htm> (дата звернення: 4.05.2026)

21. Білоус О. Банки підвищили ставки: під який відсоток можна взяти кредит [Електронний ресурс]. РБК-Україна. 17.02.2025. URL: <https://surl.li/aiumir> (дата звернення: 10.05.2026)

22. Звіт про фінансову стабільність, червень 2025 року. Національний банк України [Електронний ресурс]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-cherven-2025-roku> (дата звернення: 10.05.2026)

23. Обсяг активних операцій та частка непрацюючих кредитів. Наглядова статистика. Національний банк України. [Електронний ресурс]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 12.05.2026)

24. Річний звіт та звіт зі сталого розвитку АБ «УКРГАЗБАНК» за 2024 рік [Електронний ресурс]. URL: https://www.ukrgasbank.com/upload/UGB_AnnReport_UKR_2307.pdf (дата звернення: 16.05.2026).

25. Кожен четвертий кредит за програмою «єОселя» виданий в UGB [Електронний ресурс]. Офіційний сайт АБ «УКРГАЗБАНК». 2026. URL: <https://www.ukrgasbank.com/news/14153> (дата звернення: 17.05.2026)

26. Пахненко О. М. Поточний стан розвитку зелених фінансів в українських банках [Електронний ресурс] / О. М. Пахненко, І. О. Гутянка // Ефективна економіка. 2025. - №6. URL: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.6.92> (дата звернення: 17.05.2026).

27. Чайковський Я. Банківське зелене кредитування як ключовий інструмент екологічної модернізації економіки [Електронний ресурс] / Я. Чайковський, Б. Луців, О. Дзюблюк, Є. Чайковський, П. Луців [Електронний

ресурс] // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2025. – Т. 2 (61). – С. 54-72. URL: <https://www.fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/4651> (дата звернення: 20.05.2026).

28. «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст : аналітична доповідь [Електронний ресурс] / Центр Разумкова. Київ : Заповіт. – 2019. – 316 с. URL: http://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf (дата звернення: 20.05.2026)

29. Стащук О. В. Зелені фінанси: сутність, інструменти інвестування та роль у сталому розвитку [Електронний ресурс] / О. В. Стащук, Ю. Чиж // Цифрова економіка та економічна безпека. 2025. – 1(6). URL: <https://repository.sspu.edu.ua/items/b07f8485-cda4-4f43-8424-4c725fc11ca4> (дата звернення: 20.05.2026).

30. Сапожніков В. Розвиток зелених фінансів як інструменту сталого розвитку: концепції, інструменти, міжнародний досвід та перспективи для України [Електронний ресурс] / В. Сапожніков, А. Жабак, В. // Сидорко Економічний аналіз. – 2024. – Том 34. № 3. – С. 598–612. URL: <https://doi.org/10.35774/econa2024.03.598> (дата звернення: 25.05.2026).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Таблиця А.1 – Динаміка структури активів АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023-2025 рр.

У відсотках

Активи	Частка в активах			Зміна в структурі	
	2023	2024	2025	2024/ 2023	2025/ 2024
Грошові кошти та їх еквіваленти	7,7	8,9	7,9	+1,2	-1,0
Кошти в інших банках	13,0	16,6	12,4	+3,6	-4,2
Кредити та заборгованість клієнтів	36,0	34,0	42,5	-2,0	+8,4
Кредити та заборгованість юридичних осіб	33,0	30,0	37,5	-3,0	+7,4
Кредити та заборгованість фізичних осіб	3,0	4,0	5,0	+1,0	+1,0
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	26,6	29,9	26,7	+3,3	-3,2
у т.ч. що рефінансуються НБУ	25,9	29,2	24,8	+3,3	-4,3
Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	13,6	9,1	8,7	-4,5	-0,4
у т.ч. що рефінансуються НБУ	13,6	9,1	8,7	-4,5	-0,4
Інвестиційна нерухомість	0,1	0,2	0,2	+0,1	-
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	0,6	0	0,2	-0,6	+0,2
Відстрочений податковий актив	0,1	0,1	0,2	0	+0,1
Основні засоби та нематеріальні активи	0,8	0,7	0,6	-0,1	-0,1
Інші фінансові активи	0,9	0,4	0,4	-0,5	0
Інші активи	0,7	0,2	0,1	-0,5	-0,1
Чисті активи, усього	100	100	100	0	0

Джерело: систематизовано на основі [16; 17; 18]

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ А

Таблиця А.2 – Динаміка структури зобов'язань АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023-2025 рр.

У відсотках

Зобов'язання	Частка в пасивах			Зміна в структурі	
	2023	2024	2025	2024/ 2023	2025/ 2024
Кошти банків	1,70	1,91	0,98	+0,22	-0,93
Кошти клієнтів	93,60	91,11	89,36	-2,48	-1,76
у тому числі кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	72,68	70,43	67,78	-2,25	-2,65
у тому числі кошти фізичних осіб	20,40	18,56	19,51	-1,85	+0,95
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	0,01	-	0,02	-0,01	+0,02
Інші залучені кошти	3,39	4,63	8,28	+1,24	+3,65
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	-	0,50	-	+0,50	-0,50
Резерви за зобов'язаннями	0,50	0,37	0,15	-0,13	-0,22
Інші фінансові зобов'язання	0,34	0,79	0,54	+0,45	-0,25
Інші зобов'язання	0,46	0,68	0,68	+0,22	-
Усього зобов'язань	100	100	100	-	-

Джерело: систематизовано на основі [16; 17; 18]

Таблиця А.3 – Динаміка структури власного капіталу АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023-2025 рр.

У відсотках

Власний капітал	Роки			Абсолютне відхилення	
	2023	2024	2025	2024/ 2023	2025/ 2024
Статутний капітал	118,4	82,2	65,2	-36,3	-16,9
Емісійні різниці	1,2	0,8	0,7	-0,4	-0,2
Інший додатковий капітал	(5,6)	(3,9)	(3,1)	-1,7	-0,8
Резервні фонди банку	8,6	7,2	7,4	-1,4	+0,2
Резерви переоцінки	9,4	15,9	11,6	+6,6	-4,3
Нерозподілений прибуток/ непокритий збиток	(32,0)	(2,2)	18,2	-29,8	+20,4
Усього власного капіталу	100	100	100	-	-

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ А

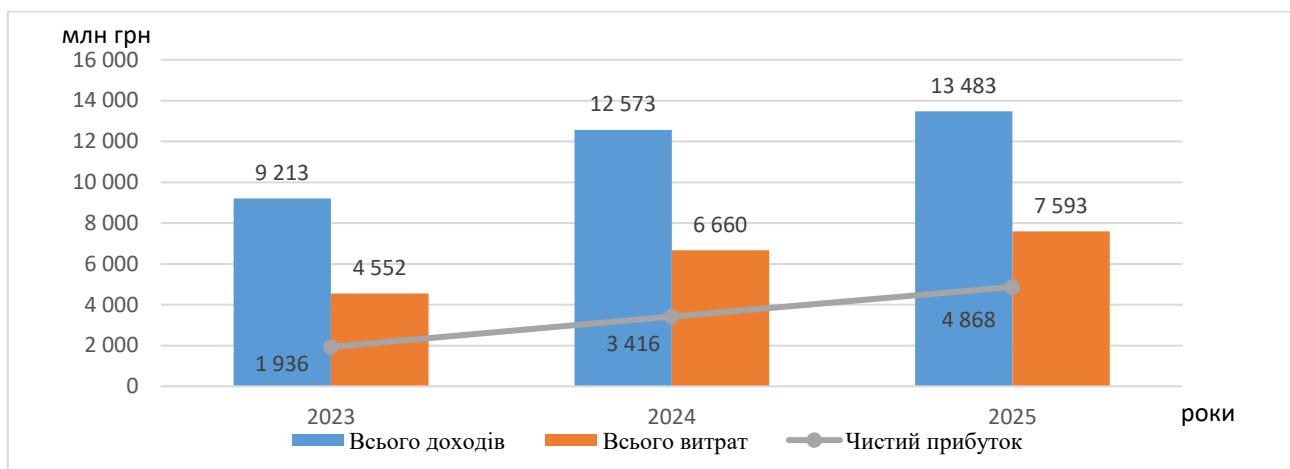

Рисунок А.1 – Динаміка доходів, витрат та фінансових результатів
АБ «УКРГАЗБАНК» за 2023-2025 рр.

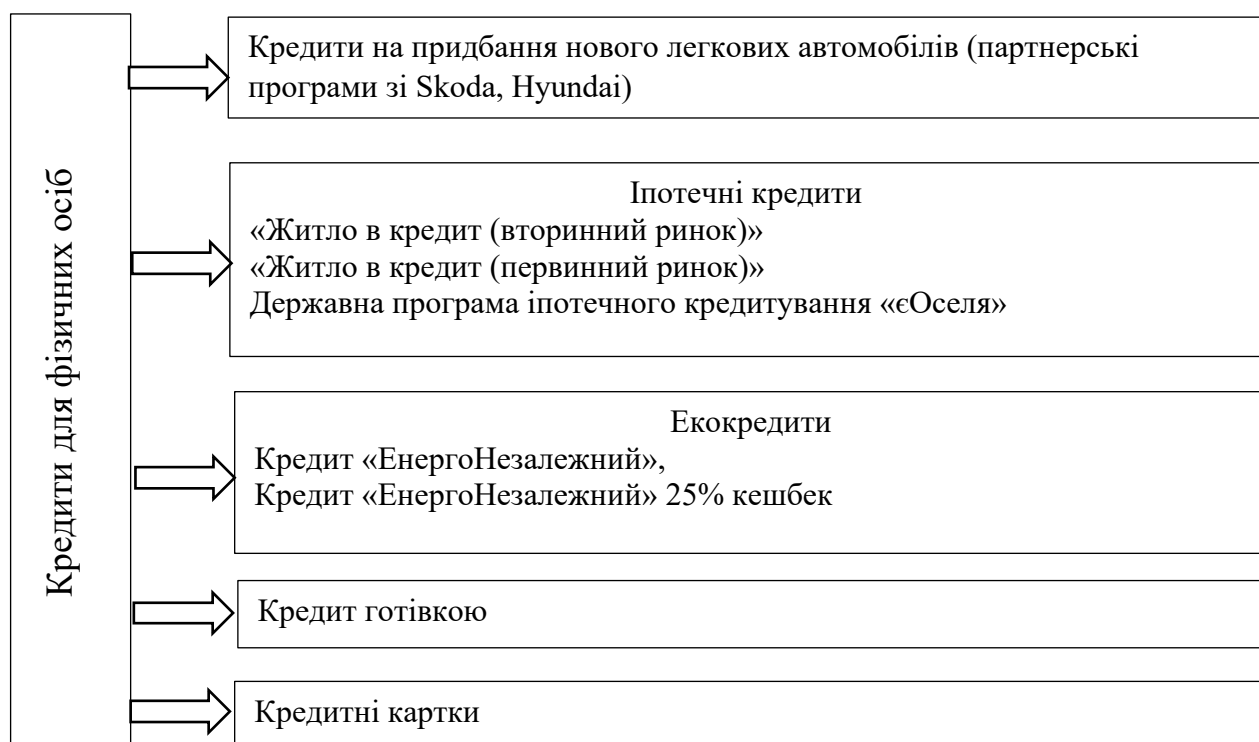

Рисунок А.2 – Кредити для фізичних осіб АБ «УКРГАЗБАНК»